سریز

ښوونه اوروزنه دوه مترافې کلمې نه،بلکې دوه بیلې کلمې دي چې د مفهوم له مخې سره ډیرې نږدې یو دبل لازم او ملزو دي.په خبرو کې دښوونې کلمه دروزنې څخه مخکې اخستل کیږي اما په عمل کې روزنه تر ښوونې دمخه ده. دمانا له مخې روزنه ډیره پراخه مانا لري او ښونه یې جز ده.دلغوي مانا له مخې ښوونه یو چاته دپوهې هنر یادولو زده کولو ته وایي.

او دروزنې مهمه دنده دانسان دمختلفو جنبو(جمسي،فکري ،اجتماعي،دیني،رواني،) اونوروده او اداره ده.

نوویلای شو چې: ښوونه او روزنه دهغو تغیراتو ،ودې او پرمختګ څخه عبارت دی چې دانسان په جسمي ،اجتماعي،رواني ،تحقیقي،مفکورو او فني تکړه توبونو کې راوځي.

څرنګه چې دتدریس ښوونه او دتدریس تجربې دښوونکي دمسلکي معلوماتو په لړکې مهم عنصرونه قبول شوي او دننیو ښوونځیو اساسي هدف د ذهني،جمسي،احساساتي،او ټولنیزې روزنې څخه عبارت دی. ددې لپاره چې دغه هدفونه مو په لاس راوړي وي ښه به داوې چې ښاغلی ښوونکی دښوونځیو دسیستم او دتدریس دنورو لارو چارو سره اشنا شي.

دغه لکچرنوټ دلږ وخت لپاره تهیه شوی. خوهغه څه چې دښوونکي لپاره په ځانګړې توګه دهغو ښوونکو لپاره چې په ښوونځیو کې دژبې تدریس نده په غاړه لري ضروري دی په دې لکچر نوپ کې ځای ورکړ شوی. په پیل کې په پخواني عنعنوي تدریسي میتود (په ښونکي متمرکز میتود) باندې رڼا اچول شوې ورپسې په معاصرو میتودونو ډولونه ،څیړل شوي او دهر میتود ګټې او نمیګړتیاوې په ګوته شوي دي.

په دوهم پړاو کې دژبې دتدریس په ځانګړو میتودونو او دژبې دزده کړې څلور تکړه توبونه په تفصیل سره بیان شوي او په پای کې په تدریسي پلانونو باندې چې دښوونکي لپاره یې زده کړه او درلودل لازمي شرط ګڼل کیږي دنمونې سره وړاندې شوي دي ،هیله ده چې ستاسو ښوونکو لپاره داستفادې وړوګرځي. په درنښت

پوهنیارمحمد اقا شیرزاد

www.gradwatan.com

دتدریس اصول او میتود Teaching Methods

میتود یو ناني اصطلاح ده چي له دوو کلمو میتا(Meta) هودوس(Hodes) څخه یې ترکیب موندلی دی.

چي میتا د (دننه، په مینځ کې او ددوام) ماناوې لري او هودوس د (لار) په مانا دی.

په عنعنوي توګه میتود هغه جوته شوې ، ډاډمنه او لنډه لار ده چي خلک پرې تللي وي او دوې کولای شي چې هدف ته پرې ځان ژر تر ژره ورسوي.

که څوک وغواړي په کار فعالیت یا موضوع کې بریالیتوب لاس ته راوړي نو باید چې دکار او موضوع د سرته رسول په اړه داسې لارې چارې غوره کړي چې د سرته رسولو په بهیر کې له ستونزو او خنډونو سره مخامخ نه شي ، د موضوع د سرته رسولو په اړه مطلوبې او مثبتې نتیجې لاس ته روا ړل غوره او عاقلانه میتود غواړي.

دا لارې چارې چې د یوه هدف دتر لاسه کولو له پاره کارول کیږي ، میتود نومیږي.

د تدریس میتودونه هم همداسې منطقي او منظمې لارې او چارې دي چې ښوونکی د هغې په کارولو سره خپل درسي بهیر په ټولګي کښې پرمخ وړي او غواړي چې دی او زده کوونکي یې په ډاډمنه ، اغزمنه او آسانه توګه ددرس هدفونه لاس ته راوړي.

ښوونکی باید ددرس د بهیر اغیز منتوب له پاره په تدریس فعالیتونو کې غوره میتودونه وکاروي ، څو زده کوونکو ته زده کړه مانا داره او هدفمنده شي او دوی وکولای شي له زده کړې څخه دورځني ژوند په بیلا بیلو اړخونو کې ګټه واخلي.

دتدریس یو ښه میتود هغه دی چې له ښوونکو او زده کوونکو دواړو سره په اغیزمنه توګه مرسته وکړي تر څو ژر تر ژره دوی د درس هدفونو ته ورسوي. همدا راز چیرې چې ددرس یو نوی پړاو راځي ښوونکی باید پدې وپوهیږي او له ځانه سره سمدستي پریکړه وکړي چې د کوم میتود کارول پدې ځانګړي پړاو کې ترټولو ور کار دی او درسي فعالیتونو څرنګوالی د کوم میتود غوره کولو غوښتنه کوي.

په عمومي ډول درسي میتودونه په دوو برخو ویشل کیږي:

چي یو یې په ښوونکو باندې متمرکز عنعنوي میتودونه(Teacher Oriented Method) او بل یې په زده کوونکو باندې یې په زده کوونکو باندې متمرکز یا شاګرد محوري یا نوې میتودونه (Students Oriented Method) دي.

ددې دواړو عمومي میتودونو ځانګړتیاوې دادي:

الف- په ښوونکو باندې متمرکز یا عنعنوي میتودونه:

دا هغه میتودونه دي چې ښوونکي ددرسي فغالیتونو په بهیر کې د زده کوونکو په پرتله ډیر فعال دي او زیاتره درسي فعالیتونه پخپله ښوونکي سرته رسوي او ښوونکی ددې فعالیتونو د مرکز په توګه پیژندل کیږي.

ددې میتودونو یوه ځانګړتیا داده چې په تدریس کې یوازې ښوونکي خبرې کوي ، خو زده کوونکي چپ او ارامه ناست وي اود ښوونکي خواته ګوري او په آرامه غوږ ورته نیسي. ددې میتودونو پکارولو سره ښوونکی په یوه اړخیزه توګه درس ورکوي او زده کوونکي په درسي بهیر کې د ننداره چې په حیث غیر فعال ناست وي. ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي په غیر فعاله توګه زده کړه کوي ددې میتودونو او اصولو له مخې پخوا به داسې فکر کیده چې ښایي په درسي چاپیریال کې د ښوونکي یوازېنې دنده داده چې درسي مفهومونه او مطلبونه زده کوونکو ته ولیږدوي او د ټولګی فضا ارمه وساتي ددې اصولو له مخې ښوونکي به هیڅکله د زده کوونکو استعدادونه ،شخصیت او ددوی د ژوندانه اړتیاوو او غوښتنو ته ارزښت نه ورکاوه او له زده کوونکو سره به دیو حاکم او مامور یا

www.granwatan.com

محکوم په خیر اړیکې وي. د ښوونکي له نظره به ډیر با استعداد او پوه زده کوونکی هغه وو چې په درسي بهیر کې د ټولګي په کونج کښي غلی او ارامه ناست او ډیرې لږې خبرې به یې کولې.

په درسي بهیر کې ددې میتودونو ځانګړتیاوې دادي:
۱.ښوونکی په هر څه پوهیږي ،خو زده کوونکي په هیڅ نه پوهیږي.
۲.ښوونکی خبرې کوي او زده کوونکی په ځیر ورته ګوري.
۳.ښوونکی هر درسي فعالیت په خپله خوښه ټاکي او خپلې غوښتنې او ټاکنې پلې کوي او زده کوونکې یې مني.
۴.ښوونکی په خپله د زده کړې د بهیر عوامل او فاعل دی خو زده کوونکي یوازې وسیلې او شیان دي.
۵.د ښوونکی په نظر د زده کوونکو ذهن د خالي لوخي په څیر وي چې باید د دوی له خوا ډک کړای شي.
۶.ښوونکی د پوهولو او راپوهولو په ځای سپارښتنې ورکوي ، خو زده کوونکي پرته له څنډه مني ، پرته له فکره له عادت له مخې زده کړه کوي او حافظې ته یې سپاري او په دې ډول مطلبونه تکراروي.
۷.زده کړه په یوه اړخیزه توګه سرته رسیږي ، یوازې هغو زده کوونکو ته چې پیاوړې حافظې لري د زده کړې شرایط برابریږي اونورو زده کوونکو ته چې حافظې دومره قوي نه وي هغوی ته د فکر کولو بحث او مناقشه او په درسي موضوعاتو باندې د پوهیدلو وړ شرایط نه رامنځ کیږي.

ب ــ په زده کوونکومتمرکز یا نوې میتودنه :

د ښوونې او روزنې داوسنیو نظریو او د تدریس د نویو میتودونو او اصولو له نظره د دریس په بهیر کې زده کوونکي ددرسي فعالیتونو د محور اومرکز په توګه پیژندل کیږي چې له خپلو ښوونکو سره اړوندې اړیکې لري. دا هغه میتودونه وي چې د درسي بهیر په فعالیتونو کې د ښوونکي پر ځای زده کوونکي ډیر فعال وي او ددرسي فعالیتونو د چورلیز او منځي په توګه پیژندل کېږي ددې میتودونو په کارول سره زیاتره په درسي فعالیتونو کې زده کوونکي برخه اخلي او ښوونکی د لارښود دنده سرته رسوي همداراز ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکو ته ګډې زده کړې(Participatory Learning) شرایط برابریږي او ددې ځانې خپلواکې زده کړې ته چمتو او هڅول کیږي.
په زده کوونکو باندې متمرکز میتودنه زیاتره د لومړنیو زده کړو په درسي ټولګیو کې کارول کیږي چې د زده کړې په بهیر کې اغیزمنتوب یې ددې دورې ماشومانو ته ګټور دی ښوونکی باید ددې میتودونو په کارولو سره زده کوونکي ګډې او اشتراکي زده کړې ته وهڅوي او دوې ته دفعالې اوهدفمندې زده کړې وړ شرایط برابر کړي تر څو دوی وکولای شي په درسي مطلبونو او موضوعاتو باندې ژر فکر وکړي. په ډلیزه توګه د نورو سره یوځای په ګډه یوې واحدې پریکړې ته سره ورسیږي او خپلې پوهې او تجربې له نورو سره شریکې کړي.
په ګډه او اشتراکي زده کړه کې د ټولګي ټولو زده کوونکو ته په یوه موضوع یا مطلب باندې د فکر کولو ، قضاوت کولو او دلیل ویلو شرایط برابریږي او دوی کولای شي چې نه یوازې خپلې پوهې او تجربې نورو ته ولیږدوي بلکې دنورو د پوهې او تجربو څخه هم ګټه واخلي. هر ښوونکی باید دې خبره ته جدي پاملرنه وکړي چې اشتراکي او بامفهمه زده کړه د ماشومانو په ټولګیو په تیره بیا د لومړنیو د زده کوونکو په ټولګیو کې ضروري دي. ماشومان دروزنیزو ډلیزو لوبو او نورو ډلیزو درسي فعالیتونو له لارې آسانه زده کړه کوي او پدې ډول غواړې چې خپله ډله کې نورو ته ځان د خبرو کولو ، دلیل ویلو او سم قضاوت کولو له لارې وروپیژني. په ټولګیو کې دماشامانو فعالول او دوی ته د سم فکر کولو ، خبرې کولو او دلیل ویلو شرایط برابرول ډیرې ګټې لري چې باید ددرس په بهیر کې په پام کې ونیول شي. لنډه داچې په زده کوونکو باندې متمرکز او یا نویو درسي میتودونو ښیګڼې او ځانګړتیاوې دادي:
۱.ښوونکی ددې میتودنو د کارولو په ترڅ کې د لارښود دنده پر غاړه لري او زده کوونکي د درس په بهیر کې خپل معلومات لیږدوي او خپل فکرونه اونظریې څرګنده وي.
۲.دتدریس بهیر ځانګړې عملي بڼه لري او د زده کړې د موضوع په پوهیدلو او پلې کولو باندې زور اچول کیږي او

www.granwatan.com

د درسي موضوعاتو حفظ کول په دويم پړاو کې ځای نيسي.
۳.د ښونکی درسي بهير د علمي فعاليتونو ، تصويرونو او نورو فعاله ډليزو فعاليتونو پر بنسټ پرمخ ځي او زده کوونکي په فعاله توګه په درس کې برخه اخلي.
۴.ښوونکی خپل درس د درسي پلان له مخې پلی کوي او د درس په بهير کې له درسي مرستندويه موادو څخه ګټه اخلي.
۵.د زده کوونکو ترمينځ د درس په بهير کې د موضوعاګانو په اړه يو او بل ته د فکرونو ،نظريو او تجربو د ليږدولو په زړه پورې چاپيريال رامينځ ته کيږي.
۶.زده کړه مانا داره، هدفمنده او اشتراکي ګرځي.
۷.زده کوونکي د تدريس په بهير کې فعال وي او درسي فعاليتونه له خپلې خوښې سره سم په شوق سره سرته رسوي.
۸.ګوښه ګير او کمزوريو زده کوونکو ته په خپله ډله کې د نظر دبيانولو ، خبرې کولو او نورو ته د ځان پيژندلو وړ شرايط برابريږي.
د يادولو وړ ده چې تدريس خورا زيات ميتودونه لري. چې ښوونکی له هغې څخه د درسي بهير د پياوړتيا او اغيزمنتوب له پاره ګټه اخلي خوکوم ميتودونه چې ښوونکی کولای شي چې د درس په بيلا بيلو پړاوونو کې د زده کوونکو د هدفمندی او مانا داره زده کړې له پاره ور څخه کاروخلي په لاندې ډول دي:
۱.د وينا يا لکچر ميتود (Lecture Method)
۲.د سوال او ځواب ميتود (Question and Answer Method)
۳.مباحثې يا مناقشې ميتود (Discussion Method)
۴.انکشافي ميتود (Discovery Method)
۵.عملي يانمايشي ميتود (Demonstration Method)
۶.تکراراو تمرين ميتود (Repeat ion and Producing Method)

www.granwalan.com

دوینا یا لکچر میتود (Lecture Method)

د يوې درسي موضوع تشريح کول د ښوونکي د تکړه توبونو (مهارتونو) او مسلکي پوهې يوه مهمه برخه ده. هر ښوونکی بايد پرخپل درسي مضمون يا درسي موضوع باندې په بشپړه توگه برلاسی وي.

د وينا يا لکچر ميتود کارول داسې وي چې ښوونکی د ټولگي مخې ته درېږي او درسي موضوع په لنډه توگه زده کوونکو ته تشريح کوي او دزده کوونکو سره په گډه پرې غږېږي.

دا ميتود په هغه وخت اغيزمن بهير وگڼل شي چې ښوونکی د درس لومړني او بنسټيزې مسلې او موضوعگانې تشريح کړي او د درسي بهير نور فعاليتونه زده کوونکو ته پرېږدي چې د درس د موضوع په اړه فکر او خبرې پرې وکړي او خپلې نظريې او تجربې يو او بل ته دليږدوي. د هر درس د تدريس لپاره درې پړاوونه ټاکل شوي دي:

الف-د درس لپاره د چمتوالي پړاو.

ب-د درس په موضوع باندې د کار کولو پړاو .

ج-دددرس لنډيز، پايله او ارزونه.

د لکچر له ميتود څخه د زياتره دلوړوزده کړو په درسي ټولگيو کې کار اخيستل کيږي، ځکه چې ښوونکی بايد په لږ وخت کې ډير درسي معلومات زده کوونکو ته زده کړي او وليږيدي.

د وينا يا لکچر ميتود په کارولو کې ښوونکی بايد لاندې ټکوته پام کې ونيسي:

۱-د زده کوونکو د پوهې او سوېې سره سم خبرې وکړي، په خبرو کې د درس په موضوع څخه ليرې لاړ نشي او په بيځايه خبرو او تشريحاتو وخت تير نه کړي.

۲-د درس په بهير کې خپلې بنسټيزې دندې وپيژني او د درس د هدفونو په پام کې نيولو سره خبرې وکړي.

۳-د درس په موضوع باندې ترهغه زيات وپوهيږي چې په درسي متن کې راغلي وي.

۴-دلکچر پر مهال د ټولگي زده کوونکي له پامه ونه غورځوي او دوی ته دنظريو د څرگندولو او خبرې کولو چاپيريال برابر کړي.

۵-د زده کوونکو نظريې او تجربې دې له خپلې تشريح سره يوځای کړي ، خبرې او فعاليتونه دې زده کوونکو ته پريږدي.

۶-د درسي موضوع هره برخه چې ډير ارزښت لري په هماغه مطلب او موضوع باندې خبرې وکړي او سم يې تشريح کړي.

۷-د درس د تشريح پرمهال ځای پر ځای ونه درېږي بلکې خپل ځايونه دې بدل کړي خو چې د ټولوزده کوونکو سره يې اړيکې ټينگې شي. غږ يې کله جگ کله ټيټ يا نرم وي په څرگند ډول واوريدل شي د درس په بهير کې دښوونکو اشارې ، کنايې او حرکتونه کولای شي چې تشريح ژوندی وساتي او درس زده کوونکو ته د لچسپه کړي.

۹-لنډې خبرې وکړي اوزياتې خبرې دې زده کوونکو ته پريږدي چې په داسې موضوعگانو بحث او مناقشه وکړي ترڅو د خبرې کولو ، نظريو څرگندولو او فکر کولو په زړه پورې چاپيريال برابر شي.

www.granwatan.com

دسوال او ځواب میتود (Question and Answer Method)

سوال او ځواب نه یوازې دارزیابي یوه غوره ، لاره ده بلکې په درسي بهیر کې د ښوونکو لپاره ډېر اغیزمن او ګټور درسي میتود هم دی. ښوونکي کولای شي ددرسي بهیر په پولو پړاوونو او فعالیتونو کې ترې ګټه واخلي.
ښایي چې دتدریس پر مهال ځینې زده کوونکي د ښوونکو په خبرو یامطلب پوه نه شي اوددرس مطلب او مفهوم ورته مبهم او پیچلی پاتې وي ، په دې ډول په درسي مطلب او مفهوم باندې پوهیدل اوددرس د موضوع په اړه پوره معلومات تر لاسه کول د سوال او ځواب دمیتود په کارولو سره ډېر ښه تر سره کیدای شي. دا خبره هم په پام کې ونیول شي چې سوال باید لنډ او روښانه وي تر څو چې دزده کوونکي دځواب ورکولو پرمهال دوخت د ضایع کیدو او نورو حاشیه له دیو څخه ډډه وکړي.

د سوال او ځواب میتود ښګېنې

۱ـزده کوونکو ته د مفاهیمو او مطالبو د لیک په لړکې څه شی مبهم نه پاتې کیږي.
۲ـد پخوانیو نیمګړیو او ناسمو معلوماتو د بشپړولو او تصحیح امکان مسیر کیږي.
۳ـله هغو ځوابونو څخه چې د پوښتونکو (ښوونکو) سوالونو ته ورکول کیږي د ټولګي نور زده کوونکي ترې ګټه اخلي اود خپلو معلوماتو لمن پرې پراخوي.
۴ـد زده کوونکو د جرت احساس پیاوړی کیږي اونورو زده کړو ته یې هڅوي او په دی توګه په دوی کې د فکر کولو او دلیل ویلو توان غښتلی کیږي.
۵ـپه درسي بهیر کې هر زده کوونکي ته د ګډې زده کړې چاپیریال برابریږي او په دې توګه بې پروا ، بې علاقې او بې جراته زده کوونکي په کار لویږي او په درس کې برخه اخلي.
۶ـښوونکو ته د زده کوونکو د زده کړې پرمختګ قدم په قدم څرګندیږي.
۷ـښوونکي ته دزده کوونکو استعدادونه څرګندیږي اود کمزوره زده کوونکو ددرسي ستونزو لپاره د حل لارې چارې پیدا کیږي او په دې توګه ښوونکی خپل درس آسانه کوي.
۸ـد زده کونکو د بیان او افادې مهارتونه پیاوړي کیږي
۹ـزده کوونکو ته سوال کول او ځواب ورکولو ، ادب او لارې چارې څرګندیږي اوپدې پوهیږی چې څه وخت پوښتنه وکړي اوکوم وخت څه ډول ځواب ورکړي.

د سوال کولو لارې چارې

د سوال کولو په مهال باید لاندې سپارښتنې په پام کې ونیول شي:
۱ـسوال باید داسې مطرح نه شي چې ځواب یې «هو» یا «نه» وي. سوال باید زده کوونکي فکر کولو ته وهڅوي.
۲ـسوال باید ځانګړی هدف تعقیب کړي او یا هدف وي.
۳ـسوال باید د زده کوونکو د سویې ، پوهې اوعمر سره مناسب وي.
۴ـسوال باید حفظي معلومات ونه سنجوي.

www.granwatan.com

۵.سوال باید یوه پوښتنه ولري ، دیوه سوال په دننه کې ډیرې نورې بې اړیکې پوښتنې مطرح کول ښه کار نه دی.
۶.د سوال څخه وروسته زده کوونکو ته باید دفکر کولو وخت ورکړی شي چې ځواب ووايي.
۷.په سوال باید ځواب نغښتی نه وي او یا سوال باید پخپله ځواب نه وي.
۸.هڅه باید وشي چې ټول زده کوونکي د سوالونو په ځوابونو کې برخه واخلي.
۹.زده کوونکي باید د ښوونکي له خوا ځواب ویلو او پوښتنو کولو لپاره وهڅول شي او زده کوونکو ته ډاډ ورکړ شي چې دهر چا پوښتنه په خپل ځای کې د ارزښت وړ ده.
۱۰.که سوال بیاهم پیچلی وي دهغې په اړه ډیر مثالونه ورکړ شي ، یاکه چیر ځوابونه جامع او هر اړخیز ځواب ولري او دزده کوونکو له پاره ددرک او هغه وړ نه وي نو هغه سوال دې په څو برخو وویشل شي څو د برخه ایزو پوښتنو او ځوابونو په ترڅ کې موضوع روښانه شي.
۱۱.ښوونکي د زده کوونکو د ځوابونو پر مهال باید بې تفاوته پاتې نه شي ، زده کوونکي باید وپوهیږي چې ځواب یې سم وي یا ناسم.
۱۲.ښوونکی باید دزده کوونکو د پرلپسې یازیاتو سوالونو په برخه کې بې حوصلې نه شي ، بلکې هغه زده کوونکي چې زیاتې پوښتنې کوي او ځوابونه وايي تقدیر شي.

www.granwatan.com

مباحثې یامناقشې میتود Discussion Method

دسوال او ځواب او مباحثې میتود ترمنځ نژدې اړیکې موجودې دي.
په مباحثه کښې د استدلال د نظریو د لیږدولو له لارې زده کوونکي په درسي بهیر کښې فعال ساتل کیږي او په دې ډول ټولو زده کوونکو ته ددرسي ټاکلي موضوعګانو په اړه د خبرې کولو او د نظریو د اظهارولو او ځرګندولو په زړه پورې شرایط برابر وي.
د مباحثې اومناقشې د میتود لاربد ټولګي اکثرو زده کوونکو ته ډیر معلومات ورکول کیږي او دوی پخپله د بحث او مناقشې د فعالو غړو په توګه د فعالیتونو د چورلیز(مرکز) په توګه په درسي موضوع باندې کارکوي او خپلې پوهې او معلومات یو او بل ته لیږدوي.
ددې میتود په کارولو سره زیاتره ښوونکي د بحث د لارښوونې دنده پرغاړه لري.
دلوست پلان

ښوونځی:------------ موضوع:---------
ټولګی:-------------- ساعت:-------
ښوونکی:------------- د زده کوونکوشمیر:--
مضون:-------------- وخت او نیټه:----

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنی دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
الف: اصلي یا اساسي هدف: د خدای(ج) رضا حاصلول ب: عمومي هدفونه: د ژبې د ځلورو وده او انکشاف اوریدل، خبرې کول ، لوستل او لیکل ج:خصوصي هدفونه: د شاګردانو پوهیدل د قران شریف په مفهوم باندې او شاګردان وکولای شي چې نوموړی درس ولولي او ویې لیکي	الف: تخته ،تخته پاک.تباشیر، کتاب ،تصویر ،چارټ،فلش کارټ،فلیزي تخته، ب: درسي اصول او میتودونه ، نمایشي میتودونه ،سمعي او بصري میتودونه ،سوال او ځواب میتود ، ګروه یې میتود	الف: لوست پیل د سلام په اچول ټولګي ته داخلیدل ، د احوال پوښتنه کول ، د ټولګي تنظیم ، د کورنۍ دندې کتل ، د حاضرۍ اخیستل. د تیر درس ارزیابي: د نوي او زوړ درس ترمینځ پیدا کول او د نوي درس لپاره انګیزه تولیدول ب: د نوي د رس قدمونه او فعالیتونه د ښوونکي او زده کوونکي له خوا . د نوي درس عنوان ،د تورې تختې پر مخ لیکل او نوې درس د (بسم الله الرحمن الرحیم) په ویلو شروع کول. د ښوونکي په واسطه سره درس د چارټ له مخې لوستل او بیا په شاګردانو تکرارول بیا د کتاب له مخې لوستل بیا په شاګردانو باندې د فلش کارتونو استعمال او ګروه یې فعالیت د هغې په واسطې سره اجرا کول ، د کوچنیو کارتونو استعمال د فلالین په تخته باندې او په شاګردانو باندې په توره تخته لیکل	الف: دنوې درس ارزیابي قرانکریم د چا کتاب دی ؟ قرانکریم د چا په واسطه سره په حضرت محمد «ص» نازل شوی دی؟ ب: دلوست نتیجه ج: کورنۍ دنده نوموړی درس په کورکې ولول اودوه ځله یې په کتابچو کې ولیکي	الف: د پلان تغیر ب: مشکلات ج: غوښتنې او وړاندیزونه د نوي او راتلونکي لوست لپاره

www.granwatan.com

ترڅو د زده کوونکو تر مینځ د بحث موضوع اوږده نشي او بحث له خپلې اصلي موضوع بل خوا ته لاړ نشي او وخت په نورو خبرو ضایع نشي.
د پام وړ ده چې هر مباحثه له یوې پوښتنې پیل او زده کوونکی د ځواب د پیدا کولو له پاره ځانګړې پریکړې او پایلې ته سره رسیږي.
ښایي زده کوونکي کله کله مباحثه د انحراف لوري ته بوځي خو دا د ښوونکي د نده ده چې بیرته یې خپلې اصلي لارې ته راولي او پرې نه ږدي چې بحث او مناقشه له خپلې اصلي موضوع حارج او خت په بیهوده خبرو تیرشي.
دا میتود په عادي حالاتو کې نظرنورو میتودونو ته ډیر وخت ته اړتیا لري نو ځکه ښوونکی باید دې خبرې ته پام وکړي او ټولې ستونزې مخکې له مخکې په خپل درسي پلان کې په نظر کې ونیسي.
دمباحثې اومناقشې میتود د تدریس دیو غوره میتود په توګه د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا لپاره ډیرې ګټې لري چې ځویې دادي:
۱- په ټولګي کې د زده کوونکو او ښوونکو معلومات ، له دواړو خواوو څخه د تجربو د زیاتوالي له لارې اضافه کیږي.
۲- له درسي چاپیریال ، درسي موضوعګانو او د ټولګي د زده کوونکو د تجربو له لارې معلومات سره را ټولیږي.
۳- زده کوونکي په درسي موضوع باندې د فکر کولو او دلیل ویلو له پاره هڅول کیږي او ټولو زده کوونکو ته د ګډې د زده کړې چاپیریال برابریږي.
۴- په درسي موضوع باندې د زده کوونکو ژوره پوهه او معلومات ارزیابي کیږي.

www.granwatan.com

دلوست دپلان فورمه

ښونځی:--------- موضوع:--------

ټولګی:---------- ساعت:----------

ښوونکی:-------- د زده کوونکو شمیر:-

مضون:---------- وخت او نیټه:------

هدفونه	درسي مواد او میتودونه	د لوست د تطبیق مرحلې او فعالیتونه	ارزیابي نتیجه او کورنی دنده	د پلان تغیر او وړاندیزونه
۱ـاصلي او اساسي هدف: ۲ـمضمون عمومي هدف: ۳ـدلوست خصوصي هدف؛	۱ـدرسي مواد او لوازم ـ ـ ـ ۲ـد تدریس میتودونه او لاري چاري ـ ـ ـ	الف: د نوي لوست د پیل نه مخکې: د سلام اچولو نه وروسته د زده کوونکو سره احوال پوښتنه د ټولګي تنظیم او حاضري اخستل. کورنۍ دنده کتل.د تیر لوست پوښتنه د نوي او تیر درس ترمینځ اړیکې.د نوي لوست معرفي کول د یوې انګیزې د قصې یا پوښتنې پواسطه دنوي لوست د پیل: ب: د تدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) د ښوونکي فعالیتونه دزده کوونکی فعلیتونه ۱ـ ۱ـ ۲ـ ۲ـ	۱ـارزیابي ـ ـ ـ ۲ـنتیجه ۳ـکورنۍ دنده	۱ـمشکلات ۲ـوړاندیزونه ـ ـ ـ

۵ـځینې موضوع ګانې چې د درسي پروګرام په محتوی کې نه وي راغلي په هغو موضوعګانو او مطلبونو باندې بحث کیږي ، او په دې ډول د بحث په موضوع پورې اړه د ټولو زده کوونکو پوهه، نظریې او تجربې څرګندیږي او د موضوع د اغیز منتوب په اړه نوي معلومات سره راټولیږي.

۶ـد زده کوونکو ترمینځ ټولنیزې اړیکې ټینګیږي او په ټولګي کې د زه کوونکو لپاره د نظر د څرګندولو لارې چارې څرګندیږي او پدې توګه زده کوونکي په ټولګي کې د نظم او دسپلین په ارزښت او مانا پوهیږي.

۷ـوروسته پاتې او ګوښه کیږو زده کوونکو ته د تدریس په بهیر کې د برخې اخستلې چانس رامینځ ته کیږي.

۸ـپه ډله کې د خبرو کولو په آداب او نزاکت پوهیږي او د خبرو اونظریو له لارې خپل ځانونه یو او بل ته وروپیژني.

۹ـد ټولګي د زده کوونکو ترمینځ پر ځان د باور احساس پیاوړی کیږي او په دې توګه په دوې کې د بیان د افادې توان غښتلی کیږي.

لنډه دا چې په یو موضوع باندې مباحثه د ټولو زده کوونکو د نظریو ګډ بیان او ددې نظریو او مشورو کوټلې پایله ده.

هره مباحثه باید پای ولري او ځانګړې پریکړه او پایله ترې راووځي.

د پام وړ ده چې دمباحثې او مناقشې د کارولو یوه غوره لاره په ټولګي کې د یوې او یاډېرو موضوعګانو اپه ره د زده کوونکو ترمینځ د ډله ایزو او ګروپي کارونو په جوړولو سره ترسره کیږي ډله ایزاوګروپي فعالیتونه چې د بحث اومناقشې د میتود په کارولو سره ترسره کیږي د ماشومانو د ټولګیو له پاره خورا ارزښت لري. دوی په ګروپونو کې د فعالې زده کړې لپاره چمتو کیږي او هر ماشوم ته په درس کې د برخې اخیستنې مثبت او مطلوب شرایط برابریږي.

www.granwatan.com

انکشافي میتود Discovery Method

اکتشاف په لغت کې د یو شي پیدا کولو ، کشفولو او لار موندلو ته وایې.
د تدریس انکشافي میتود هم هغه منطقي لاره ده چې ښوونکی د هغې په مرسته کولای شي چې زده کوونکي دیته اړ کړي چې واقیعتونه او موضوعګانې پخپله وپیژني ، هغې ته پراختیا ورکړي او په پای کې ورڅخه نتیجه ګیري هم وکړي.
ددې میتود ښه والی دادی چې دښوونکي پرځای پخپله دټولګي ماشومان ددرس په بهیر کې فعال وي ، فکر کولو ته هڅیږي او دمسلو له پاره د حل لارې او چارې لټوي. ښوونکی ددې میتود په کارولو سره هم دلارښود دنده لري او زده کوونکو ته د درس په هره برخه کې د فکر کولو او دنظریو د څرګندولو وړ شرایط چمتو کوي.
ددې متیود دکارولو لارې چارې دادي چې ښوونکی باید حتما د زده کړې داسې حالت رامینځته کړي چې زده کوونکي د زده کړې په بهیر کې له یوې پوښتنې او پرابلم سره مخامخ شي. دلته د پرابلم مانادا ده چې زده کوونکي دې د یوې پوښتنې په اړه فکر کولو ته وهڅول شي چې دمسلې سم ځواب روا باسي.
پوښتنې باید دزده کوونکو د ذهني تکره توبونو (مهارتونو) او سویې په پام کې نیولو سره مطرح شي ، تر څو چې هغوی د پوښتنې په تشریح او تحلیل پیل وکړي. زده کوونکي باید ددې توان ولري چې دزده کړې فرضیې ډله بندي کړي. د همدغو فرضو له مخې باید خپل ځان وازمایي او داسې نتیجه ګیري وکړي چې په همدغو ازموینو ولاړه وي.
ښوونکی ددې میتود په کارولو کې د لارښود او مشاور په توګه کار کوي. زده کوونکو ته د مسلو د حل لارې پشنهاد وي. داسې پوښتنې کوي چې هغوی د هڅول شي او دمسلو د حل لارې دوی پخپله پیدا کړي.
په اکتشافي میتود کې زیاتره د مقایسوي حالتونو څخه ګټه اخیستل کیږي.
مقایسوي حالتونه دادي چې زده کوونکي دیو لړ حالاتو یامسلو سره مخامخ کیږي. بیا ورڅخه پوښتل کیږي چې ددې حالاتو او مسلو په اړه فکر وکړي اود مسلو ترمینځ ورته والی ولټوي.
لنډه دا چې ښوونکی کولای شي د اکتشافي میتود په کارولو سره د لومړنیو ټولګیو زده کوونکي د هڅوي چې دموضوعګانو په اړه ددی خپله فکر وکړي او دخپل ذهنونه او فکرونه په فعاله توګه په کارو اچوي. دې میتود ته ځینې وخت دمسلې د حل دلارو میتود هم وایې.

عملي یا نمایشي میتود Demonstration Method

د شیانو نمایش یا ښودل زیاتره د کتنې او مشاهدې پر بنسټ تر سره کیږي.
جو ته خبره ده چې کوچنیانو د یو شي په لیدلو او کتلو سره ځانګړې تکړه توبونه (مهارتونه) لاس ته راوړي.
ددې میتود له لارې لومړی یو ښوونکی یو کار او فعالیت په عملي ډول زده کوونکو ته وړاندې کوي ، بیا هماغه کار او فعالیت زده کوونکي په ځانګړې توګه کوم چې یې لیدلی یا ښودل شوی تکراروي او سرته یې رسوي. ددې میتود غوره والی دادی چې ښوونکی کولای شي ډیرو زده کوونکو ته په لنډه موده کې زیات مهارتونه ، معلومات او تجربې ولیږدوي اودوی ته ددرس بنسټیزې موضوعګانې ورزده کړي. ددې میتود په کارولو سره ښوونکی د زده کړې بهیر د حقیقي شیانو تصویرونو ، کارډونو او ماډلو له لارې پرمخ وړي. ځکه نو هغه زده کړه او پوهه چې ددې میتود له لارې زده کوونکو ته لیږدول کیږي ددوی په ذهن کې تل پاتې او ژوندې وي.

www.granwatan.com

د ښوونې او روزنې ځینې پوهان پدې نظر دي چې:
او ریدل هیریدل دي: لیدل زده کول دي او عمل کول پوهیدل دي.
د پورتنیو ځانګړتیاو په پام کې نیولو سره اوس دا خبره روښانه شوې چې د تدریس نمایش او عملي میتود په ټولګي کې د زده کړې د بهیر یوه غوره میتود دی. ددې میتود په کارولو سره زده کوونکي فعاله او اغیزمنه زده کړه لاس ته راوړي او کولای شي چې زده شوی مطلب د عمل په ډګر کې پلی کړي او مطلوبې نتیجې ترې اخلي.

عملي یا نمایشي میتود لاندې څلور پړاونه لري چې د تدریس په بهیر کې باید په پام کې ونیول شي:
الف: د چمتوالي پړاو
ب: د تشریح ورکولو پړاو
ج: د ښودلو پړاو
د: د ازمایښت یا ارزیابۍ پړاو

الف: د چمتوالي پړاو

ددې پړاو څخه مطلب دا دی چې ښوونکی باید د تدریس نه وړاندې د نمایش یا ښودلو سامان الات مخکې له مخکې د ټولګي مخې ته چمتو کړي او په ټاکلو ځایونو کې یې کیږدي. د تدریس نه وړاندې باید دغه الات او وسایل وازمایي او چک یې کړي چې سم کار و کړي. جو ته خبره ده چې یو ښوونکي ته عصبي ستونزه هغه وخت پیدا کیږي او کار یې له ګډوډیو سره مخامخیږي چې د ښولو وسیله یا اله یا ماډل سم کار و نه کړي. ښوونکی د تدریس په بهیر کې ددې میتود د کار ټول ضروري شیان باید مخکې له مخکې چک او د ښودلو لپاره یې په منظم ډول د ټولګي په وړاندې د میز په سر کیږدي، ترڅو چې د درس په وخت کې پر ته له ځنډه هر شي په آسانۍ سره واخلي او د تدریس په بهیر یې له ستونزو سره مخامخ نه شي.

ب: د تشریح پړاو:

په دې پړاو کې ښوونکی د ښودلو شیان زده کوونکو ته د ماډلونو، تصویرونه کارډونو او چارټونو په مرسته وړاندې کوي او ورپسې د دغو شیانو په اړه تشریحات او توضیحات ورکوي. ښوونکی باید په پام کې ولري چې د ښوونو او یا نمایش ورکولو شیانو د کارولو په اړه تشریحات په منظمه توګه او ساده جملو کې ترسره شي او د هرې برخې د تشریح کولو پر مهال او زده کوونکو څخه پوښتنې وشي او دوی ته وخت ورکړل شي چې د شیانو او فعالیتونو په اړه معلومات ورکړي.
د عملي یانمایشي دا پړاو ډیرمهم دی ځکه چې بنسټیز شیان چې د زده کړې د بهیر د پیاوړتیا او زده کوونکو په ذهن کې د مفهومونو د ژوندي ساتلو له پاره کارول کیږي باید سم تشریح شي ترڅو چې زده کوونکي پرموضوع باندې سم وپوهیږي او وروسته یې بیا په عملي توګه تر سره کړای شي.
هر ښوونکی باید د هري لنډې تشریح وروسته له زده کوونکو څخه هم معلومات او توضیحات وغواړي ترڅو چې زده کوونکي ته هم د فعالې او ګډې زده کړې شرایط برابر شي او زده کوونکي په درس کې فعاله برخه واخلي.

ج: د نمایش یا ښودلو پړاو

په دې پړاو کې ښوونکي د موضوع د تشریح څخه وروسته ځینې شیان په عملي یا نمایشي توګه زده کوونکو ته ښایي

www.grarwatan.com

.ښوونکی چې د عملي فعالیتونو په بهیر کې چې د ډول ډول وسیلو او الاتو له لارې تر سره کیږي د زده کړې د فعالیت هره برخه په زده کوونکو باندې هم عملي کړي تر څو زده کوونکي دوه اړخیزه شي او فعالیتونه یوازې ښوونکی پورې محدود پاتې نه شي. جو ته خبره ده چې د موضوع پیښې د تشریح څخه وروسته او بیا په موضوع او پیښه په نمایشي او عملي توګه زده کوونکو ته وړاندې کول د اغیزمنې او دوامدارې زده کړې لپاره خورا مهم کار دی.
د ښودلو یا نمایش ورکولو پر مهال ښوونکی باید زیار وباسي چې د هر زده کوونکي پوښتنو ته سم ځوابونه ووایي ، همدارنګه په هره برخه کې ښوونکی د ډول ډول پوښتنو له لارې د ټولګي ټول زده کوونکي په درسي بهیر کې شامل او ددوی لپاره په درس کې د فعالې برخې اخیستنې په زړه پورې چاپیریال برابر کړي.

د:د ازمایښت پړاو

هر ښوونکی باید د تشریح او ښودلو پړاونو څخه وروسته ټول کارونه او فعالیتونه چې سرته رسولي په زده کوونکو باندې تکرار کړي او له دوی نه په هره برخه کې توضیحات او معلومات وغواړي او په توګه خپل درس وازمایي ، که چیرې په کومه برخه کې زده کوونکي ستونزې ولري بیا دی موضوع تکرار او وروسته دی په دوی باندې عملي کړي تر څو د موضوع په مطلب باندې سم پوه شي.
ښوونکی کولای شي د نقش دی (Role play) د یادولو وړ ده چې د عملي نمایشي میتود ډیر غوره لاره د نقش لوبولو مرسته یوه موضوع یا یوه پیښه د څو تنو لوبغاړو له د لوبولو میتود څخه په درسي بهیر کې ګټه واخلي ددې میتود په کار اغیزمنتوب دادې چې د زده کوونکو او لوبغاړو ترمنځ د موضوع یا پیښې په خوا په عملي توګه ښودل کیږي ددې احساسوي اړیکې ټینګیږي او زده کوونکي د موضوع یا پیښې د تمثلولو پر مهال ځان په هماغه صحنه کې اړه عاطفي . او ژور فکر ورباندې کوي
کوونکی د ژورې مطالعې او کتنې له لارې د موضوع یا پیښې ته همدارنګه ددې میتود بل ښه والی دادې چې د زده توګه بې مطلب تر ډیرې مودې پورې په فکر او ذهن کې ژوندی پاتې کیږي او د موضوع څخه پاملرنه کوي چې په دې خپل حواس په موضوع یا مثبته نتیجه اخلي له بلې خوا د نقش په لوبولو کې زده کوونکي خپلې قواوې په تیره بیا واقعي او عیني ډول پوهیږي او د موضوع په اړه بې پیښې باندې متمرکز کوي او په پایله کې په موضوع باندې په . پوه او معلومات پیاوړي کیږي
لوبه ترسره کړي او پدې باندې ښوونکی کولای شي د ریاضي په مضمون کې په زده کوونکو باندې د دوکاندار تمثلي . او په عملي توګه یې په دې مفهمونو باندې وپوهوي د ریاضي د جمعي ، منفي ، ضرب او تقسیم عملې بشپړې کړي
: له پاره باید لاندې ټکي په نظر کې ونیول شي د نقش دلوبولو د سرته درسولو
موضوع په نمایشي ډول لیکل ۱.دنمایش دلوبولو له پاره ټاکلې
شرایط برابرول دنمایش یا نقش لوبولو د موضوع لپاره وسایل ،لوازم او -۲
پدوې باندې تمرین کول ۳.په نمایش کې د لوبغاړو ونډې او نقشونه ښکاره کول او موضوع
۴.هر لوبغاړي ته ددوې د سویې په مطابق برخه ورکول
معلومات ورکول د نمایش څخه مخکې زده کوونکو ته د نمایش هدفونه بیانول او دوی ته د موضوع په اړه لنډه **۵.**
. ګیرې او ارزیابي ۷.د نمایش څخه وروسته د نمایش هدف او موضوع په اړه بحث ، نتیجه

www.granwatan.com

تمرین او تکرار میتود

Repeat ion and practicing Method

تمرین د زده کړې د بهیر اود زده کړې د تعمیم او تطبیق له پاره یو اغیز من میتود دی. له ډیرې مودې راهیسې له دې میتود څخه کار اخیستل کیږي. ښوونکی د تمرین او تکرار په مرسته د زده کړې مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې بیا له سره پیاوړي کوي او دغه زده شوي مطلبونه او مفهمونه د زده کوونکو په ذهن کې تل پاتې ساتي چې کولای شي چې په عملي ډګر کې ور څخه پوره ګټه واخلي.
تمرین بیلا بیل ډولونه لري چې ځینې یې دا دي.

الف :ــ حفظي تمرین :

دا یو ډول طوطي وار یا بلبل واد تمرین دی یوازې دیوه شي د حفظ کولو له پاره سرته رسیږي چې پکې د تفکر او تعقل ونډه ډیره لږه ده. په عنعنوي ډول د ضرب جدول زده کړه یو ډول تکراري یا حفظي تمرین دی. په دې ډول تمرین کې زده کوونکي یو مطلب له ډیرې محدودې مانا سره تکرار په زور ذهن ته سپاري او اصلي مطلب او مقصد ته دومره پام نه کوي.
مثلآ یو زده کوونکی ممکن د نیل د سیند اوږدوالی په تکراري ډول حافظې ته وسپاري ، خو په دې خبره ونه پوهیږي چې د نیل سیند چیرته دی ؟ مصر په کومه لویه وجه کې پروت دی ؟ د مصریانو په اقتصادي ژوند کې د نیل د رود ونډه څومره ده ؟ او داسې نور.

ب: استنباطي تمرین:

دا تمرین له علاقې استدلال مباحثې او د نویو نویو مفهومونو او موقیعتونو له کارولو سره اړه لري. سره له دې چې د تکرار ونډه په استنباطي میتود کې هم شته، خو دغه تکرار یوه بڼه نه لري. دغه تمرینونه یو له بل سره په توپیر کې د یوې موضوع یا مفهوم په شا او خوا راڅرخي، کوم تمرینونه، چې د هندسي قضیو په اړه تر سره کیږي او همدا راز هغه مسایل چې زده کوونکي یې پر قضیو او دلایلو باندې تر پوهېدلو وروسته حلوي، استنباطي تمرینونه دي.

ج: مرور

دا تمرین په هغو مطلبونو باندې د پوهې د پیاوړي کولو لپاره تر سره کیږي، چې مخکې زده شوي او یا درس ورکول شوی وي، مرور تل د خلاصه کولو یا د کره کولو ، ترسیمولو او طرحه کولو تکړه توبونو (مهارتونه) سره غاړه وي، په یو درسي موضوع یا مطلب بیا له سره مرور کول په ذهن او عمل کې د موضوع او مطلب د بیا ژوندي کولو او تازه کولو په مانا ده، د مرور په مرسته زده کوونکي کولای شي، چې د درس ځینې برخې چې هېرې شوې وي، بیا له سره پرې وپوهېږي او پوهه په ذهن او عمل کې تلپاتې وګرځوي.

د: عملي کولو تمرین:

www.granwatan.com

دا د خوځنده (حرکتي) او تخکنیکي تکړه توبونو (مهارتونو) د حاصلولو لپاره سرته رسیږي، ورزشي تمرینونه او د کسبي او حرفوي تکړه توبونو د زده کړې تمرینونه، عملي تمرینونه دي، چې په ځانګړتیاوو باندې مخکې خبرې شوي دي.

ښوونکی باید د تمرین لاندې سپارښتنو ته پام وساتي

۱- زده کوونکي باید د تمرین اړوند هدفونه درک کړي او په دې وپوهېږي، چې د څه لپاره تمرین سرته رسوي.
۲- د تمرین مهال باید ډېر او ستړی کوونکی نه وي او داسې نه شي، چې یو ساعت تمرین په دوو ساعتونو کې اجرا شي.
۳- ښوونکی باید له هغو ښوونیزو مفهومونو او مقصدونو څخه خبر وي، چې د ده د درس په برخه کې ارزښت لري، د درس د ارزښت ښودنې لپاره زده کوونکو ته تر اندازې ډېر تمرینونه سپارل مناسب کار نه دی، د تمرینونو حجم باید د زده کوونکو د اړتیاوو او سویې سره سمون ولري، د درس د بېرته غبرګولو یا بېرته ویلو په خاطر باید د مطلب له حفظ کولو څخه ډډه وشي، یانې حفظ کول باید هدف نه وي، ځکه د یو مطلب حفظ کول تل د هغې د پوهېدلو په مانا نه ده، خو که چېرې د یو مطلب او مفهوم حفظ کول د درس په هدفونو کې وي او د نورو مطلبونو له درک زده کړې او وربانديې پوهېدلو سره مرسته وکړای شي، نو بیا مجاز دی.

د تدریس ځانګړي میتودونه

دتدریس د عامو میتودونو ترڅنګ ، د تدریس ځانګړي میتودونه هم شته چې د هر مضمون د ځانګړنو سره سم په درسي بهیر کې کارول کیږي.
هر ښوونکی باید دتدریس دعامو میتودونو ترڅنګ د تدریس په ځانګړو میتودونو باندې هم و پوهیږي څو چې دزده کړې بهیر زده کوونکو ته اغیزمنه او ډاډمنه شي د ژبې په ځانګړي میتودونو باندې وپوهیږي.
او په دې ډول اسانه او بامفهومه درس زده کوونکو ته وړاندې کړي. په دې برخه کې یو د ژبې د تدریس میتود دی چې د ژبې د ښوونکو لپاره یې پوهیدنه لازمي او ضروري ده.

د ژبې د تدریس میتود

ژبه د انسان په ټولنیز ژوند کې ستره ونډه لري او د هغه له کړو وړو مناظرو او فکر کولو سره غوټه شوې ده. ژبه د زده کړې لپاره هم ډیره مهمه ده.بې له ژبې څخه نه علم رامینځته کیدای شي ، نه څوک زده کړه کولای شي او نه هم د خپل ځان او نړۍ په هکله معلومات تر لاسه کولای شي.
د ژبې ښوونکی باید په دې وپوهیږي چې زده کړه څومره ارزښت او ګټه لري د ژبې د ښې ،اغیز ناکې او با مانا ښوونې لارې او اصول کوم دي تر څو دهغه زده کوونکي وکولای شي چې:

- په خپله ژبه په سمه توګه وغږیږي او اوریدونکی یې په خبرو وپوهیږي
- د خپلې ژبې د غږیدونکو په ژبه وپوهیږي.
- په خپله ژبه لیکلې آثار سم ولولي او په مانا یې پوه شي .

www.granwatan.com

- په خپله درس سم ليکل وکړي چې خلک دده ليکنې ولولي او پرې پوه شي.

د پام وړ ده چې د ژبې په زده کړه کې څلور تکړه توبونه (مهارتونه) نغښتي دي چې هغه دادي:
۱.داوريدلو (غوږنيولو) تکړه توب
۲.دغږيدلو يا خبرې کولو تکړه توب
۳.د لوستلو تکړه توب
۴.د ليکلو تکړه توب
د ا څلور ګوني تکړه توبونه (مهارتونه) د ژبې د مهمو اساساتو څخه شميرل کيږي.
د ژبې ښوونکي دنده لري چې نوموړو تکړه توبونه ته په ځانګړې توګه پاملرنه وکړي ، ترڅو يوښه او ريدونکی ، ويونکی ، لوستونکی او ليکونکی وروزو.
الف:.د ژبې لومړی تـکړه توب اوريـدل:
اوريدل له غږ سره اړيکي لري. غږ په هوا کې د يو جسم له رپيدو ، اهتزاز څخه پيدا کيږي. کله چې يو جسم ورپول شي د هر جسم د چاپيريال هوا دمتحدالمرکزپه څپو کې خوځيږي او داوريدونکی غوږونو ته رسيږي. اوريدونکي غوږونه داوريدلو دحس عصبي مزو په واسطه دغه غږيزې څپې دهغه مغزوته ليږدوي او مغزه يې دهغه غږونو سره چې په کې ذخيره کړي دي تشخيص او پيژني دغه ټولی عملې ته اوريدل وايې.
يا اوريدله هغه غږونه چې فوري د صوتي غړو په واسطه تو ليدو او مونږ يې اوريدولو مهارت په واسطه احساس کوو دې ته اوريدل وايې.
يا په بل عبارت: هغه غږونه چې د صوتي جهاز په واسطه موږ ته رسيږي اوريدل يې بولي اوريد ل د ژبې د څلورو تکړه توبونو څخه لومړی تکړه توب دی اودا تکړه توب د لومړي ځل لپاره د مور له غيږې څخه شروع کيږي.
څه وخت چې يو کوچنی ماشوم نوی نړۍ ته راشي نوموړ ورته په مختلفو لارو او طريقو سره خپله مورنۍ يا پلارنۍ مينه په اوازونو ، کلمو ، جملو او عبارتونو سره بيانوو. که څه هم په دې وخت کې کوچنی ماشوم په هيڅ نه پوهيږي ، خو سره له دې هم خپله لوږه ، تنده ، درد د ژړا په واسطه څرګندوي اومورېې پوهيږي چې دماشوم يې څه شي ته حاجت دی.

داوريــــدلو (غوږنيولو) هدفونه :

۱.د غږونو ، هجاګانو ، کلمو ، عبارتونو او جملو په تلفظ ، آهنګ او مانا وو پوهيدل
۲.د لغتونو ذخيره زياتول
۳.د خبرې کولو ځای او موقع پيژندل ، په مناسب وخت کې دنورو خبرو ته غوږ نيول او ورته ځواب ويل
۴.دنورو په نظريو او عقيدو باندې پوهيدل
۵.د نورو د ګټورو تجربو په باب معلومات ترلاسه کول او دهغو په مرسته خپلو فکرونو ته وده او پراختيا ورکول.
مخکې له دې چې ماشوم ښوونځي ته راشي ، دمور غږونه او ورپسې د کورنۍ دنورو غړو غږونه اوري او ورو ورو دهغوی غږونه کلمې او جملې په غير مقصودې توګه زده کوي.
په ښوونځي کې د ماشوم د اوريدلو مهارت ته وده ورکول په بيلا بيلو طريقو سره کيږي.
ښوونکی کولای شي چې ماشومانو ته کيسې ووايي چې حل يې کړي ، قصې ورته وکړي اوماشومان دې بيا ووايي ددې لپاره چې دماشومانو زړه تنګ نه شي ، ښوونکی بايد په ساده ژبه د ماشومانو د سويې سره سم په ورين تندي او ظرافيت ، په نرمه ، پسته او خوږ ګړدود خبرې وکړي. په تدريس کې دې داسې مواد وړاندې کړي چې د ماشوم د چاپيريال د غوښتنو سره سمون ولري. داسې مواد بايد جالب وي اودماشومانو پاملرنه متمرکزه کړای شي.

ښوونکی باید اوریدلو لپاره د ماشومانو سره په لاندې توګه مرسته او کمک وکړي او لاندې نقطې دې په نظر کې ونیسي

۱.ښوونکی دې دوینا په وخت داسې څه ووایي چې د غوږنیولو ارزښت ولري

۲.دوینا په وخت کې دې یو ښه پلان ولري څو د ماشومانو توجه ځانته جلب کړي.

۳.ښوونکی دی داسې یو شی ووایي چې په هغه کې یو هدف پروت وي.

۴.په ډیرو ساده او مناسبو الفاظو باندې دې خبرې وکړي څو چې زده کوونکي وربانديې پوهه شي او داول سره برابر وي.

۵.په ټولګي کې دی ښه په زړه پورې فضا مینځته راوړي ترڅو ماشومان د ښوونکي خبرې واوري

۶.ښوونکی باید په داسې ځای کې ودریږي چې درڼا مخه ونه نیسي څو چې د ماشومانو سترګې خرابې نه شي.

۷.د ماشومانو د ناستې ځای باید مناسب او ارامه وي.

داوریدلو لپاره یو څوورانديزونه :

به لومړي خت کې دالاندې لارښونې تر سره کړئ:

۱.ماشومان دی ټولګي کې د ښوونکي اوازونو ته غوږ کیږدي او هغه دې واوري.

۲.ماشومان دې بهر بوځي او هلته دې مختلف اوازونه واوري او هغه دې وپیژني.

۳.ماشومانو ته دې مختلف اوازونه واورول شي او هغوی دې غوږ ورته ونیسي او ماشومان دې یو غږ له بل څخه بیل کړئ.

۴.ماشومانو ته دې ورته کلمې چې هم قافیه وي تکرار کړئ.

۵.ځینې لارښونې تعقیب کړئ.

۶.داوریدلو ځینې تمرینونه (لوبې) اجرا کړئ یعنې یوه کوچنې لوبه چې په هغې کې ځینې کلمې او جملې وي تکرار کړي، او بیا دې هغه کلمې، جملې له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي.

۷-ماشومانو ته دې په یوه ځانګړې موضوع کې یو اځې یو ځل لارښوونه وکړي او بیا دې د هغه پوښتنه وکړي او زده کوونکي دې ځواب ورکولو ته مجبور کړي ترڅو زده کوونکي اوریدلو لپاره اړتیا احساس کړي.

۸.ښوونکی دی په لوړ اواز اوریدلو لپاره دفتآ یو پراګراف ووایي او په دې پراګراف کې دې د زده کوونکو څخه پوښتنې وکړي.

۹.د ټیپ شوې الې په واسطه ځینې اوازونه ماشومانو ته واورول شي او په هغه کې داوزوکوونکي حالت معلومول.

۱۰.دورځپاڼې یوه برخه چې له رادیو له خوا خلکو ته اوریدل کیږي په هغه حصه کې له زده کوونکو څخه معلومات وغوښتل شي.

۱۱.ځینې لوبې دې اجرا کړي او په هغې کې دې ځینې ځانګړې کلمې او مفاهیم له ماشومانو څخه پوښتنه وکړي.

دغوږنه نیول علتونه :

- ماشومان د ښوونکي په خبره چې دی څه وایي سم نه پوهیږي.
- شاید د ښوونکي اواز په کافي اندازه (اوچت ،کښته) او ساده نه وي. څو زده کوونکي یې په خبرو باندې پوه شي.

www.granwatan.com

- ماشومان کوښښ کوي چې ډیر زیات له وخت نه کار واخلي ، څو هغه څه واوري فکر یې تحلیل کولای شي.
- که چیرې ښوونکی داسې کلمې استعمال کړي چې د زده کوونکو له سویې څخه اوچتې وي نو ماشومان غوږ ورته نه نیسي.
- ښوونکې باید د زده کوونکو علاقه او په زړه پورتیا پیدا او په موضوع په زړه پورې کړي. که نه زده کوونکي غوږ ورته نه نیسي.
- له بعضو زده کوونکو سره ځینې نورې موضوعګانې موجودې وي او زده کوونکي په همغه موضوع کې فکر او چرت وهي نو په دې وخت کې هم زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي.
- کله کله داسې هم کیږي چې یوه موضوع زده کوونکي څو واري وي او یا یې هغه موضوع په تیر وخت کې لوستلې وي ، نو په دې حالت کې د تکرار په وجه زده کوونکي د ښوونکي خبرو ته غوږ نه نیسي.
- کله داسې هم پیښیږي چې زده کوونکي ځانته شخصي نظریې او مفکورې لري او د ښوونکو له نظریاتو سره هم عقیده نه وي له دې امله د اوریدلو لپاره ځانګړې په زړه پور تیا نه ښکاره کوي.
- بعضې وخت داسې هم کیدای شي چې خپله ښوونکې د درس ورکولو په وخت د موضوع غایه او موخه په ښه شان سره نه شي توضیح کولای چې دا کار هم د زده کوونکو د غوږ نه نیولو علت کیدای شي.

د یوښه اوریدنکي خواص:

۱.یو ښه اوریدنکې همیشه مؤادب او قرار وي او د نورو د خبرو په وخت کې اخلال نه پیدا کوي.
۲.ښه اوریدونکی چپ ارام په خپل ځای کې ناست وي او شاوخوا ته بې ځایه حرکت نه کوي.او همیشه یې توجه د ویونکي خواته وي.
۳.ښه اوریدونکی مهمې نقطې تعقیبوي او په هغه کې فکر کوي.
۴.ښه اوریدونکې د موضوع سره مینه ،علاقه او په زړه پورتیا ښکاره کوي.
۵.ښه اوریدونکی معقولې پوښتنې کوي.
۶.ښه اوریدونکې د ځینو نقطو په اړوند زیات شواهد او دلایل غواړي.
۷.ښه اوریدونکی د ویل شویو شیانو په اړوند خپل قدرت او لیاقت ښکاره کوي.
په یاولرئ چې د یو ښوونکی په توګه په ټولګي کې د نظم او د سپلین په غرض په اوچت اواز خبرې ونکړئ.
که چیرې زده کوونکي غالمغال کوي ، ښوونکی دې ورو خبرې وکړي او خپل اواز د زده کوونکو له اوازونو څخه اوچت نه بلکې په متوسط شکل سره دې خبرې شروع کړي.

ب ــ دخبرې کولو یا غږیدلو تکړه توب(مهارت) :ــ

د ژبې دوهم تکړه توب خبرې کول دي، اودا تکړه توب باید په زده کوونکو کې تقویه شي دخبرو هغه طبیعي حالت چې زده کوونکی ورسره اشنادی هغه معمولي او عادي خبرې کول دي. کومې چې دوي یې د خپل پلار، مور، ملګرو او دوستانو سره کوي.
ماشوم تر څلور پنځو کلونو وروسته په خپله مورنۍ ژبه کې یوه اندازه لغتونه ، عبارتونه او جملې زده کړې وي. کله چې په ښوونځي کې شامل شي په خپله مورنۍ ژبه خبرې کولای شي خو دومره واضیح نه. ښوونکی هڅه کوي چې دماشوم دغه تکړه توب ته نوره هم وده او پراختیا ورکړي.
د ځینو تلفظ څرګند او واضیح نه وي ، د ځینو ژبه نښلي او ځینې نور د اوازو په تلفظ کې مشکلات لري. دوې نه

www.grarwatan.com

يوا ځې په خبرو اترو کې تکليف لري بلکې د ژوندانه په مختلفو برخو کې لکه ټولنيز پرمختګ ، ذهني رشد او هيجايي پرمختګ کې يې خنډونه او بندښ ليدل کيږي.
همدارنګه دزده کوونکو استعداد يو دبل څخه توپير لري په دغه ټولو برخو کې بايد دزده کوونکو سره مرسته وشي.

د غږيدلو د تکړه توب موخې:

۱.ماشوم د غږيدلو په مرسته سم فکر وکړي او خپلې نظريې چې د هغه پوهې او درک محصول دي بيان کړي.
۲.خپلې اړتياوې او غوښتنې په بشپړ ډاډ ، ازاده توګه او روانه ژبه ووايي.
۳.له خپلې پوهې سره سم په ټولنيزو بحثونو او مناقشو کې ګډون وکړي.
۴.د موضوعګانو په بيانولو کې خپل نوښتګر ځواک ، صلاحيت او تکړه توبونه وکاروي.
۵.له اړتياوو سره سم کلمې او اصطلاحګانې په صحيحه توګه زده او سم يې تلفظ کړي. چې عبارتونه او جملې سمې او په مناسب ډول ولولي.
۶.نظمونه په شعري ګړدود ووايي.
د ښوونکي يو اړخيزه خبرې ماشومان په خبرو نشي راوستې ،ښوونکی بايد داسې فعاليتونه په ټولګي کې رامنځته کړي چې ماشومان په خبرو راولي او پورتنې هدفونو ته پراختيا ورکړي.
د بيلګې په توګه: کيدای شي چې ښوونکی ياماشوم يوه کيسه ووايي. بيا ښوونکی يا ماشوم پخپله دهغې کيسې په اړه يو له بل څخه پوښتنې وکړي او ځوابونه سره ورکړي. يا داچې ښوونکی ماشومانو ته لارښوونه وکړي چې په ټولګي کې ځيني فعاليتونه د ډرامو او ډيالوګونو په بڼه تمثيل کيږي.
داهم کيدای شي چې ښوونکی يو تصوير چې بيلابيل شيان ، فعاليتونه او منظرې په کې انځور شوې وي پر توره تخته او ديوال وځړوي او دماشومانو د ذهني سويې په پام کې نيولو سره دوی ته وخت ورکړي چې هر يو په خپل وار سره خبرې پرې وکړي. همدا راز ښوونکي ته ښايي چې په دې فعاليتونو کې ټولو ماشومانو ته مساوي اوبرابره ونډه ورکړي. که ځيني زده کوونکي د خبرې کول حرات ونه لري او يا څه توري نيمګړتياوې ولري له حوصلې ، زغم او مهربانۍ څخه دې کار واخلي او هر زده کوونکي ته موقع برابره کړي چې په فعاليتونو کې ونډه واخلي په درسي موضوعګانو باندې وغږيږي اوتمرينونه سرته ورسوي. له بلې خوا ښوونکی بايد زده کوونکو ته داسې چاپيريال برابر کړي چې پرته له ويرې خپلې نظريې او وړانديزونه د درسي موضوعګانو په اړه ووايي او هيڅکله له ښوونکو څخه د بيرې او ډار احساس ونه کړي. ښوونکي ته هم لازمه ده چې له زده کوونکو سره داسې چلند وکړي چې ماشومان ورته د يو زړه سواندې لارښود ،مشر او دوست په سترګه وګوري. خپلې ستونزې ورته وويلای شي او د تمرينونو او فعاليتونو د اجراکولو پرمهال وار خطا نه شي.

د خبرو کولو لپاره څولارې په لاندې ډول سره دي:

ورځنۍ محاورې ، د تيليفون د استعمال لارې ، راپورنه ترتيبول او ارايه کول.
داستان وليکل او ويل ، غيرې رسمي خبرې او اترې ، ځينې تمثلي شيان ښودل او دهغوی شرحه اعلانونه ترتيبول او ويل يې. ښوونکې کولای شي چې د ځينو نورو شيانو څخه کوم چې د زده کوونکو په شوق او ذوق پرسويه بابروي ترتيب او زده کوونکو ته وړاندې کړي.

الف ــ د تیلیفون داستعمال طریقه :ــ

تیلیفون دهغه مناسبو وسایلو څخه دی چې د خبرو د پرمختګ او پیغام د ژر رسولو لپاره ورځنې کار اخستل کیږي.
ښوونکی کولې شي چې زده کوونکي د تیلیفون په استعال باندې پوه کړي د دغه کار لپاره اساسي او مناسبه لاره داده
چې د ټولګی له زده کوونکو څخه دوه تنه انتخاب کړي. یو زده کوونکی د ټولګي په یو کنج او بل یې په بل کنج کې
ولاړوي او دغړون کوونکي په ډول دې خبرې وکړي.
ښوونکي ته دا لازمه ده چې زده کوونکو ته د تیلیفون کولو د غه لاندې ټکي ورزده کړي:
د تیلیفون دغوږي (ګوشک) د اخستلو سره سم خپل ځان معرفي کړي او وروسته دې و مخاطب نوم او ځای پوښتنه
وکړي.
لکه: زه (خاټول) یم. تاسې څوک یاست ؟
غوږې سم په لاس کې ونیسې او په څرګند ډول دې خبرې وکړي. د خبرو په وخت دې د خبرو اداب مراعات کړي. او ښې
،ښې جملې دې استعمال کړي او د مخاطب خبروته دې په غور سره غوږ ونیسي.
که چیرې مخاطب بل چا ته پیغام لیږي هغه دې په ډیره توجه سره و اوري او څرنګه چې ورته ویل شوي وي په هغه شان
دې مطلب سړي ته ورسوي.
دوخت دعایت کول او په تیلیفون کې خبرې کول له هغو مطلبونو څخه ګڼل کیږي چې ښوونکی باید زده کوونکي ورته
متوجه کړي.
زده کوونکو ته دې په ډاګه وویل شي چې تیلیفون یو عمومي دستګاه ده نو داسې خبرې وکړئ چې د ادب له چوکاټه
څخه د باندې اولیرې نه دې.
کله چې زده کوونکي په ښوونځي کې د تیلیفون کولو عادت او آداب زد کړي وروسته هغه دوی په خپله د خبرو په
وخت کې رعایت کوي.

ب ــ د راپور د ویلو طرز:

الف-ګزارش د معمول سره سم دیوکس له خوا د خو تنو لپاره تهیه او ترتیب کیږي لازمه داده چې موضوع د ترتیب
کوونکو او اوریدونکو لپاره ګټوره او په زړه پورې وي.
ګزارش دهغه هدفونو لپاره ترتیب کیږي چې پخوا زده کوونکو د بحث او خیړنې وړ ګرځیدلې وي.
او په عمومي ډول سره اخباري او اطلاعي بیه او جنبه ولري.

ــ دګزارش لپاره دغه لاندې ټکي په نظر کې نیول کیږي :

د زده کوونکو لپاره د کتابونو ، فلمونو اونور شیانو د توجه او پاملرنه وړ ده.
د یو سفر او نابیره تګ ګزارش دهغه مطلبونو لپاره ګټور دی چې د لوستل شوو علماوو اخستل شوي وي.
دمثال په توګه دهغو شیانو تهیه چې د شکل او رنګ په برخه کې وي.
یاهغه ځانګړې شی چې د افتخار وړ ګرځیدلی وي لکه د افغانستان دجنډې رنګونه او یا دهغو رنګونو کسب او زده
کړه چې د ځانګړو خاطراتو څخه بحث کوي او خیړنه کوي.
او داسې هم کیدا شي چې یو زده کوونکی د خپل نظر سره سم ځینې شیان راټول کړي چې دوستانو او اوریدونکو لپاره

www.granwatan.com

په زړه پورې وي. د ښو عکسونو په ښودلو او ژبې په بیان سره دې هغه موضوع په زړه پورې او ښایسته کړي.
یوه ښه لار داده یادښتونه ټول کړي ترڅو چې ګډوډي ورته پیښه نه شي او په خپله ځانګه کې بریالیتوب ترلاسه کړي. د زده کوونکو عکس العمل یو تر بله دداسې راپورنو په ترتیبولو کې په ښکاره ډول د یو بل څخه تو پیر لري.
هغه زده کوونکي چې عمر یې تر نورو ډیر وي هغوې تاکلې موضوع د خپل فکر سره سم لنډوي.
که چیرې موضوع ډیره مهمه او په زړه پورې وي نو دی ته تیاریږي چې په هغه کې نوره خیړنه په زور وکړي او کوشش کوي چې دنقاش برجسته برخه یې دهنر دلارې په زړه پورې کړي.
دتحریري راپورونو په باره کې مو یو څه وویل. اوس به د شفاهي راپورنو په باره کې یو څه ووایو:
شفاهي کزارش له هغو ګټورو کارونو څخه دی چې زده کوونکي د سمو او درستو ویلو او فکر کولو ته متوجه کوي.
شفاهي راپورونه دزده کوونکو سره د ګټورو او سمو کارونو په انتخابولو ددرست صیحیح لغتونو او غوره اصطلاحاتو او د ادب په رعایت کولو کې ډیره مرسته کوي او هم دنورو کارونو لپاره تشویق کیږي.

دداستان یا ناول ویل:

هغه چې داستانونه چې زده کوونکي یې پخپله لیکي په غالب ګمان سره ددوې شخصي تجربې دهغوی تحلیل او تصور په هغه برخه کې ډیر لاس لري او مهم نقش لوبوي دا ډول تازه او نوې داستانونه چې د زده کوونکو له خوا لیکل کیږي په زړه پورې دي. دداستان لیکل ځانته یو تاکلی وخت لري ترڅو زده کوونکي ورته تشویق کړي د یوې کورنۍ پیښې په باره کې یا هغه کارونه چې د جمعې په ورځ مینځ ته راځي او یا هغه لوبې چې د څلورو فصلونو په تیریدو سره ته رسیږي لکه ډنډه توپ لوبه، لامبو، علمي سفرونه او دهغه شیانو په باره کې چې خورا مهم وي نو داستان دی. په دغه ډول موضوعګانو کې ولیکل شي.
ښوونکی کولای شي چې کوم وخت دا ډول داستانونه له زده کوونکو څخه اورې نو له هغو نه د یو بل کوچني او په زړه پورې داستان ولیکي او هغه داستان دې زده کوونکو ته ووایي.
په دغه ډول سره ښوونکی کولای شي چې دتحلیل له لارې زده کوونکو داستان لیکلو ته تشویق او متوجه کړي.
دبلګې په توګه: که چیرې یو زده کوونکی ښوونځي ته یوه (سویه) رواړې او خپلو ملګرو ته یې وښایي نو په دغه وخت کې دې ښوونکی دلږ وخت څخه کار واخلي اوزده کوونکو ته دې ووایي۔فکر وکړې چې دا (سویه) ژوندې راځي چې ددغې سویې په باره کې داستان ولیکو .په دې ترتیب سره زده کوونکي د سویې په باره کې ځینې مطلبونه وایي او نور زده کوونکي ورباندې یو څه زیاتوي چې په دغه شان یو داستان لیکل مینځ ته راځي.
ښوونکی دې خپل زده کوونکي حقیقي داستان لیکلو ته متوجه کړي.
برعکس که چیرې داستان تخیلي بڼه ولري کوښښ دې وکړي چې د حقیقی ژوند نتیجه ورڅخه لاس ته راوړي.
ښوونکی دې خپلو زده کوونکو ته وړاندیز وکړي او له هغو نه دې وغواړي چې خپلې هیلې د خوب دلید په شان څرګند کړي.
یا دې داسې تصور وکړي چې د داستان لیکلو یو قهرمان دې دمشال په ډول که چیرې د سلیمان «ع» غمی دهغوی په لاس کې وي څه به یې پرې کول؟
نو ددې لپاره چې زده کوونکي پخپله داستانونه ولیکي او په دغه لار کې پرمختګ وکړي نو لازمه ده چې ددوی د تخیل جنبه تربیه او وروزل شي. ځکه چې دا جنبه تر هرڅه ډیر زیا ت ارزښت لري.هغه داستانونه چې زده کوونکي یې لیکي په لومړۍ مرحله کې هغه ډی ګډوډوي او دوی ته زیاته توقع هم نه کیږي.
دا ځکه چې وروسته له هغه ورو ورو د ښوونکي په توجه دمکمل وایي او منظم توب بڼه غوره کوي.

www.gharwal.com

دداستان لیکلو غوره ټکي دادي:

د زده کوونکو دبیان پرابلم ،د لفظونو جوړښت ، هدف او موضوع دداستان غوره خصوصیات دي او په زړه پورې توجه غواړي.
دداستان قهرمان دخورا مهمو خواصو څخه ګڼل کیږي یعنې قهر مانانو ته دې پوره پاملرنه وشي.
داستان هغه وخت ډیر جالب دي چې داوریدونکو شوق(علاقه) ،ذوق او تحریک ځان ته واړوي.
په کوم داستان کې چې نوې عقیدې او حساسې نظریې موجودې دي نو جازبیت درجه یې هم ښه وي.
د ساده لغتونو او جملو ترڅ یو ترډله دداستان موضوع خورا ښایسته کوي نو لازمه ده چې زده کوونکي د لغتونو یوه لویه پانګه ولري چې په تدریجي ډول سره دداستان لیکلو په وخت کې په کار واچوي. دا ځکه چې دلغتونو په کار اچوي. دا ځکه چې دلغتونو په کار اچولو سره دداستان موضوع ډیره اغیزمنه او په زړه پورې کیږي.
زده کوونکي هم کوښښ کوي چې داسې داستانونو ته شوق او علاقه پیدا کړي او په خپل وار سره خپلو داستانونو ته مناسب عنوانه غوره او پیدا کړي.
هغه ځوک چې دداستان لیکلو په باره کې ولیکل شوه د رهنما ښه لري او ښوونکی کولای شي چې د خپل ابتکار سره سم دداستان لیکلو موضوع نوره هم ګټوره او په زړه پورې کړي او زده کوونکو ته یې ورزده کړي.

په خپل مینځ کې خبرې اترې یا غیر رسمي خبرې او ورځنې محاورې:

غیر رسمي خبرې په عمومي صورت سره یو شفاهي غور او تعمق دی چې دیوې موضوع او یا څو موضوعګانو په باره کې دیو ګروپ او ډلې له خوا مینځ ته راځي او یو خاص هدف لري چې هغه تربحث او څیړنې لاندې نیسي.
غیر رسمي خبرې هغه لومړی په زړه پورې تدبیر دی چې د ښوونځي په لومړنیو ټولګیو کې او لومړنیو ښوونځیو کې ورڅخه استفاده کوي. دا خبرې یو مروج پلان لري چې ټاکلی ګروپ دهغو مشکلاتو او خنډنو ته متوجه کوي او تر غور لاندې نیسي ورو ورو دهغو عملي کول صورت مومي.
چې په سر کې یې یو ښوونکی او یا یو تکړه زده کوونکی د رهنما په ډول کار کوي.
غیر رسمي خبرې او عامیانه مناقشه دیوې دیوې پوښتنې او یوې خبرې څخه منشا اخلي
او ورو ورو یوې نتیجې ته رسیږي ،لکه: د خپل هیواد دځینو ملي ورځو په باره کې پوښتنې کول دبیګې په توګه دخپلو اکې ورځ ،د ثور اومه ، اتمه، ځکه خلکو دژوند چارې داجتماعي علومو له مطالعې نه زده کړې دي او ورڅخه استفاده کوي.
اونړیوال جریانونه ، د سولې خبرې، اقتصادي کنفرانسونو او دملګرو ملتونو غونډې دیو واقعي او اصلي دیالوګ په شکل ترتیب کولی شي.
هغه ټولګې چې دخپل هیواد دخوشحالۍ او نیکبختۍ په برخه کې څه اوریدلي وي هغه دې دیو دیالوګ په شکل ترسیم کړي. کیسې دې جوړې کړي او هغه دې ولیکي.
سپورت او موزیک ته دې هم پکښې برخه ورکړي او دغه فعالیتونه دې د زده کوونکو مور او پلار ته هم وړاندې کړي.
وروسته دې دغه مواد نورو ښوونځیو ته وروښودل شي.
همدا ډول زده کوونکي د ځان لپاره کالي او جامې جوړې کړي اونمونې دې دنندارې دپاره کیږدي.
د پورته لوستل شوو شیانو تکامل د زده کوونکو د سویې په لوړولو کې په زړه پورې رول لوبوي.

www.grarwatan.com

ورځنۍ محاوري :

دخبرو هغه معمولي او عادي ډول دی چې دلوبو په وخت کې، د سلام عليکم په وخت کې همدا رنګه د پيژند ګلوي په وخت کې له اشنايانو ،دوستانو ، ملګرو ، همدا رنګه د عامو خلکو سره دخبرو په وخت کې ورځخه کار اخستل کيږي.
همدا رنګه دښوونځي سامان الاتو دبرابرولو په وخت کې د حيواناتو او نباتاتو دليدنې او مشاهدې په وخت کې ورځخه ګټه اخستل کيږي.
که چيرې ښوونکی په مستقيم ډول سره په دغو خبرو کې ګډون نه کوي نه دې کوي ، خو دماشومانو خبرو کولو اوغوږ نيولو ته دې ډير متوجه وي.

ج ـ لوستل Reading

لوستل هغه کيلي ده چې دکتابونو او چاپ کړي موادو دروازه دانسان په مخ خلاصوي او انسان ته دخپلواکې زده کړې زمينه برابروي ، په حقيقت کې لوستل دښوونې اوروزنې يوبنسټيز توکی دی چې دهغې پرته دکتابونو او له ښوونيزو اوروزنيزو منابعو ځخه ګټوره اودوامداره ګټه اخيستل کيدای نه شي.
دزده کوونکو دپوهې هر اړخيزه پراختيا په لوستلو سره پيل کيږي. لوستل په حقيقت کې د ښوونې اوروزنې زير بنا بلل کيږي. که چيرې يو زده کوونکی په لوستلو کې قابل نه وي نو هغه په تاريخ ، جغرافيه ،ساينس اونور مضامينو کې ځه شی نه شي زده کولای. ځوک چې په لوستلو کې کمزوری اوضعيف وي نونه شي کولای چې په ښوونه اوروزنه کې پوره برخه واخلي.
ـ ذهن ته دصوتي سمبولونو اوانځورونو دمفهومونو ليږدول ،هغه په ژبه راوړل او د سمبولونو او آوازونو ځخه مفهوم اخستلو ته لوستل وايي.

يو ښه لوستونکی کوم دی ؟

يو ښه لوستونکی په دغه لاندې شيانو باندې قادر وي:
۱ـ ځه لولي په مانا او مفهوم باندې پوهيږي. يوازې د کلمو تلفظ کول دلوستلو مانا او مفهوم نه لري ترڅو چې لوستونکي ته دکلمو مانا او مفهوم ورته معلوم نه وي.
۲ـ په هغو ټکو اوعلامو دې پوه شي چې په لوستلو کې ورسره مخامخ کيږي.
لکه:(؟)،(.)،(-)،(!)،(...)،(،) اوداسې نور ،اودمطلب لنډيز چې دکتاب په وروسته برخه کې لوستونکی بايد هغو نقشو ګرافونو باندې پوه وي چې دتحريري موادودتشريح کولو په وخت کې ورته متوجه وي.
۳ـ ښه لوستونکی دکتاب دټولو مفرداتو سره لکه:لړليک ،عنوانونه او ځينې نورو شيانو باندې پوهيږي.
۴ـ ښه لوستونکی هغه دی چې دلوستلو په وخت کې د لوستلو طريقې په نظر کې ونيسي او کار دې ورځينې واخلي.
يعنې ديوې لنډې او اسانې کيسې په لوستلو کې دې له تيزۍ ځخه کار واخلي خو علمي حقايق او هغه ځايونه چې ډير مهم او پيچيده وي ياداشت او ياد کړي.
۵ـ لوستونکی دې د لوستلو سره مينه اوعلاقه ولري.ښوونکی دې د خپلې پاکې دندې له مخې دا پر ځان لازمه وبولي چې زده کوونکو ته هغه لارې ورزده کړي چې ددوې سره دلوستلو په وخت کې مرسته کوي او هغه مرستې په لاندې شکلونو کيدای شي.

www.granwatan.com

۱ـ څو ساده کتابونه دې په لومړي وخت کې دنده ورکړي څو چې پخپله يې ولولي او بيا دې دورکړ شوو کتابونو څخه دهغوی دپوهې په تناسب له هغو کتابونو څخه څو عنوانونه انتخاب او په ټولګي کې دې وو ايي .تر څو چې دلوستلو قوه يې پرمختګ وکړي.
ددې پرمختګ لپاره دې ورځپاڼه،مجله او ساده کتابونه انتخاب کړي او په زده کوونکو باندې دې تکرار ولولي .
دغلط تلفظ او بې ځايه توقف او ځينو نورو اشتباهګانو مخه دې ونيسي ورته دې اصلاح شي .
همدارنګه دکلمو استعمال په مناسب ځای کې دجملو طرز او دجملو ترکيبونه دې ورته په خيال کې وساتي . ترڅو چې دزده کوونکو د لغاتو ذخيره قوي او دهغو د استعمال ځای د پيژني .
ترکومه حده چې په زده کوونکو کې دلغاتو پانګه زياتيږي په همغه اندازه د زده کوونکو علمي سويه لوړيږي .
همدارنګه کوښښ دې وشي چې دفکر تمرکز د لوستلو په وخت کې زده کوونکو ته وښودل شي .
په لومړنيو زده کړوکې لوستل په دريو پړاوونو کې ترسره کيږي په لاندې ډول دي:
۱ـ د توجه او ذوق رابلل:
پدې پړاو کې ښوونکی بايد دلوستلو لپاره د زده کوونکو ذوق او پاملرنه وپاروي ،
ښوونکی پدې برخه کې کولای شي د درس په پيل کې په زړه پورې کيسو ،پيښو او نورو په زړه پورې څيزو په ښکاره کولو يا د درس دموضوع دعنوان په اړه ډول ډول تصويرونه وښيي او په دې توګه د درس په اړه د زده کوونکو ذوق وپاروي او ددوی پاملرنه د درس اصلي برخې ته واړوي.

۲ــ د پټې خولې لوستل:

ددې لپاره چې زده کوونکي د متنونو د سمدستي لوستلو په ترڅ کې له ويرې او ډار سره مخامخ نه شي ،دکلمو ،جملو او پراګرافونو د ترکيب سره اشنا او په لوړ اواز لوستلو لپاره چمتو شي نو دپټې خولې لوستل صورت نيسي . په دې ډول لوستلو کې شونډې نه خوځيږي دخولې څخه اواز نه اوځي ،يوازې دذهن په کارولو او دسترګو په حرکاتو سره لوستل سرته رسيږي .
دپټې خولې لوستلو ښيګڼه داده چې زده کوونکي په راتلونکي کې د تيزو او چټکې لوستنې له پاره چمتو کيږي دې ډول لوستلو ته مطالعه هم ويل کيږي .
دپټې خولې په لوستلو کې زده کوونکي دهغو کلمو ،مفهمونو او جملو په برخه کې ډير پام کوي چې لوستل او يا مانا يې ورته ګرانه وي . زده کوونکي هڅه کوي چې نوي مفهمونه دجملو دسياق له مخې ولولي او په مانا يې وپوهيږي . که بيا هم ستونزې ولري نو هغه په نښه کوي ،دنورو زده کوونکو او ښوونکي سره د مناقشې او بحث په وخت کې يې زده کوي.

۳– په لوړ غږ لوستل:

د دې لپاره چې ښوونکی ډاډه شي ، چې زده کوونکو يې متن لوستلی او په مانا يې پوهېدلي دي، نو متن په لوړ غږ لولي، بيا د مفهوم اخيستنې لپاره يې يو څه پوښتنې کوي او تعريفونه سرته رسوي.
لنډه دا چې ښوونکی د يو متن په لوستلو کې لومړی بايد د درس د موضوع يا سرليک په اړه په زړه پورې خبرې وکړي، څو چې د زده کوونکو پاملرنه درس ته واړول شي، بيا دې زده کوونکو ته لارښوونه وکړي، چې د درس متن په پټه خوله له ځانه سره ولولي او مشکل لغتونه يې په کتابچو کې وليکي يا يې په نښه کړي او وروسته بيا هر ستونزمن لغت چې د زده کوونکو له خوا په کتابچو کې په نښه شوی وي په توره تخته باندې دې وليکي او مانا يې له زده

www.granwatan.com

کوونکو څخه وپوښتل شي. که چېرې ټول زده کوونکي د لغت په مانا پوه نه شي، نو ښوونکی دې د لغت مانا پر تخته ولیکي او بیا دې متن لومړی په زده کوونکو او بیا په خپله په لوړ غږ ولولي.

د لوستلو د مهارت په وده او پراختیا کې باید لاندینۍ لارښوونې په پام کې ونیول شي:
زده کوونکي باید :

1. د لوستلو په ټولو پړاوونو کې د لوستل شویو کلمو/ عبارتونو په مانا او مفهوم ښوونېزو او روزنیزو ښېګڼو (مسلکي مالومات، د ژوند مسایل، اخلاقي سلوک) ښه وپوهېږي.
2. د کلمو په ترکیبي بڼو او د سمبولونو او غږونو په اړیکو وپوهېږي.
3. هڅه وکړي چې په نویو کلمو، موضوع، مانا او مفهوم د متنونو د قرینو له مخې وپوهېږي.
4. نظمونه په ښه غږ او شعري لهجه ولولي.
5. متن په مناسب او وړ غږ (نه ډېر لوړ، نه ډېر ټیټ، نه ډېر تېز، او نه ډېر ګُند) ولولي، چې اورېدونکي یې په مینه او د لچسپۍ تعقیب کړای شي، په مفهوم یې وپوهېږي او منفي اغېزې پرې ونه ښندي.
6. ډېر غوره او کلیدي کلمې او جملې پر توره تخته ولیکي، یا دې ښوونکی پر توره تخته ولیکي.
7. ټول وار په وار لوستلو کې برخه او ونډه واخلي.

د لوستلو لپاره تیاری:

د یوه لوستونکي لپاره لومړی شی، چې دې ورته اړ دی، هغه د ده د کښېناستلو وضعه ده، چې په خورا درست او ښه ډول د کتاب په مقابل کې کښېني.
په دې مانا چې پرڅنګ یا د مخې خواته دې ډېر پر کتاب ټیټ نه شي.
داسې نور حالتونه، چې د لوستونکي صحت ته مناسب نه دي باید اختیار نه کړي.
د لوستلو په مقدماتي او لومړي پېړونو (مرحلو) کې زده کوونکي دې ته هم اړتیا لري، چې د سترګو د حرکتونو له مخې له ښۍ خوا نه چپ لور ته غړول زده کړي او دا کار په لاندې اصولو باندې استوار دی:
۱- د لیدلو ډېرې ساده، بسیطې خنداورې تصویري کیسې زده کوونکو ته وویل شي او داسې لارښوونه او پرمختګ منځ ته راوړي، چې دوی یې هیله او آرزو ولري.
۲- د یو چوکاټ په ذریعه چې د یو ښېښیي مردکي چوکاټ دې د نومورې چوکاټ په وسط کې څو طبقې دي او پرمخ یې پلاستیک سرېښ دی، د د غه چوکاټ په متناظرو کنجونو کې سورې دي. کله چې په یوه سوري کې مردکي واچول شي، د چوکاټ چپ خواته حرکت کوي، تر څو چې دوهمې برخې ته راځي اما کله چې ښي خواته حرکت وکړي، نومړی مردکی مالومېږي، په همدې ترتیب ورو ورو هر څومره چې غواړې د مردکي حرکت ته دوام ورکولای شي چې په حقیقت کې یوازې د سترګو حرکات د ښي خوا څخه چپ لور ته په دې وسیله سره د سترګو حرکت روزل کیږي او دا زموږ یوه ائینۍ هیله ده، چې د سترګو حرکتونه ورو ورو د لوستلو لپاره اماده شي.

www.garwatan.com

۳– څوک چیرته ځي؟

د صفحې ښي خوا ته دې زده کوونکی او چپ لور ته د هر یو زده کوونکي لپاره یو یو کور دی، د هر زده کوونکي لپاره د دوی کورته اوږده لاره تللې ده.
اوس هر یو زده کوونکی کولای شي، چې د ښي لور څخه نومړې لیکه چې موږ ورته لار ویلې ده تعقیب کړي، تر څو خپل کور ته ځان ورسوي او یا دا چې له مطلب او موخې سره اړیکه ونیسي.
البته د لارې تغقیبول په ګوتو او یا نورو شیانو سره کیږي، د لوستلو په برخه کې دا تمرین سترګې له ښي لور څخه چپ لورته روزي، له بلې خوا د لیکلو لپاره هم مرسته کوي او ه د زده کوونکو غږو ته نظم او نسل وربښي.

د لوستلو لپاره څنګه پلان طرحه شي ؟

یو ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو سره د لوستلو په مهارت کې مرسته وکړي وروسته بیا هغه ته پرمختګ ورکړي. پدې برخه کې له ډیرو لارو څخه کارو اخیستلای شي.
۱-ښوونکی کولای شي چې دخپلو زده کوونکو څخه دهم ریښه لغاتو په پراختیا کې مرسته وکړي پدې شرط که چیرې ددوی مورنۍ ژبه دکلماتو په ریښو کې ددوهمې ژبې سره ګډون او یوالې ولرې د ژبې په تدریس کې کولای شي چې عبارت ،متضادې کلمې او مترادفې کلمې سره شرحه کړي پدې شرط چې هم ریښه کلمې د یوې کورنۍ څخه وي توضیحات یې لازم دي.
مثلا: روغ، روغتون، روغتیا ، روغوالې اوداسې نور...
یخ او سوړ، ویاړ او افتخار،مرسته او کمک اوداسې نور.
لغات: لکه خپه او خوشحاله ، ژوند او مرګ ، شپه او ورځ، دوست او دښمن ۲- متضاد
ښوونکی پدې ډول له زده کوونکو سره مرسته هم کړلای شي چې دوې کوچنې او لوې کلمات وویشي لکه پوه، پوهنه ،ناپوه او داسې نور
همدارنګه ښوونکی کولای شي چې پروفیکس زده کوونکو ته ورزده کړي، لکه: بې بنیاده، بې کوره ،بې کاره ، بې موره، نا معقول اوداسې نور.
همدارنګه سفکس لکه: پوهنتون، روزنتون، کلیوالي ، ولسوالي او داسې نور.
۳-همدارنګه ښوونکی کولای شي چې د زده کوونکو سره د کلماتو مانا د قیاس له مخې له موجوده شاوخوا کلماتو او یا دنورکلماتو په وسیله سره مرسته وکړي ښوونکی کله چې دمجردو کلماتو یعنې د زده کوونکو په مورنۍ ژبه سره ځواب ورکولای شي پدې شرط چې ښوونکی د زده کوونکو په مورنۍ ژبه پوه شي دازیار باید وویستل شي چې په پښتو کې دامکان په صورت سره په ساده نقشو ،ساعاتو ، کلیزو او داسې نور مناسبو څیزونو باندې زده کوونکو سره او وروزل شي او زده کوونکو ته په ځینې نظریې په شعور ډول سره د خلکو د کلتور په باره کې معلومات ورکړل شي داهم پدې شرط که چیرې دوې وکولای شي او یا یې ضرور وبولي ښوونکی کولای شي چې په لنډ ډول سره ددوې دمورنۍ ژبې په وسیله سره معلومات ورکړي.
۴-ښوونکی دزده کوونکو په درک او پوهه د مختلفو لارو څخه باوري شي او څه نا څه لاور یادونه وکړي.
۵-ښوونکی د ډیرو مختلفو سوالونو ډولونه په عینې سلسله کې پوښتنې وکړي.
دمثال په ډول: دی پوښتنه کولای شي چې ایا زلمی افغان دی !؟
دا ډول سوالونه په استفهامي ډول باید وښودل شٍي او استفهامي کلمات لکه څرنګه ؟ څه ؟ څوک؟ چیرته؟کله ؟ څله

www.granwatan.com

؟ولې؟ او داسې نور.
مثلا: څوک په امریکا کې اوسي ؟
څرنګه یې ؟کله راځي؟ څه کوي ؟ څله خپه یې ؟ ولې ژاړې؟او داسې نور.
۲-په وروستیو مراحیلو کې دی باید داسې پوښتنې وکړي:
(څنګه یا ولی)
قیاسي سوالونه د لوستلو په مواریدو کې باید وشي لکه: تاسې څه کوی ؟تاسې څه فکر کوې؟
په همدې ډول ښوونکی داسې پوښتنې وکړي چې زده کوونکی ځوابونه د لوستلو په مواریدو کې کلمه په کلمه پیدا کړي.
ښونکی د یوې فقرې اصلي مفکوره او مقصد له زده کونکو څخه باید پوښتنه وکړي چې دوی هغه کلمات پیدا کړي په یوه طریقه واضح او تشریح کړای شي. او دا وښي چې نوموړی شخص خبرې دبیړې او قهر په برخه کې دي یا هغه وضعه او حالت چې دی پکې موقیعت لري درک کړي ښوونکی زده کوونکو ته غیری مرتبې کلمې په عباراتو او فقرو ورکوي وروسته بیا له زده کوونکو څخه پوښتنه کوي چې دوی دې په اصلي او مرتب ډول سره واړوي.

څنګه یو ښوونکی د زده کوونکو دلوستلو دتیز والي ته پرمختګ ورکولای شي.
الف: کله چې دوی خاموشانه یو شی لولي ښه به داوي چې وخت د لوستلو څو چنده کم کړي.
ب: ښوونکی د وخت دکموالي په جریان کې ډیره توجه وساتي او دزده کوونکو د کلمو تلفظ ته متوجه اوسي.
ج: زده کوونکي دې تشویق شي چې دشونډو حرکات کم کړي کله چې دوی خاموشانه مطالعه کوي.
د: ښوونکی په یوه معینه غایه او مقصد کې درس ورکړي نو دوې به ضرور څو سوالونو ته ځواب پیدا کوي ، بیا ځینې کلمات ورته پیدا کړي یا کومه مفکوره یا عنوان او یا داچې یو لوی او مرکزي فکر به ورته پیدا شي دا کار د ښه ویلو او لوستلو لپاره په چپه چوپتیا سره او هم په لوړ اواز.
خو ښوونکی پخپله ځینې چارتونه ورته جوړوي اوبیا په هغه کې لدې چارتونو څخه کار اخلي.
څرنګه چې دلوستلو دمرحلو او طریقو په باره کې څه خبرې وشوې ښه به وې چې دلوستلو د ښوونې په برخه کې خبرې اترې وکړو او څو طریقې پدې باره کې هم شته چې دامکان په توګه له هغو څخه باید استفاده وکړاې شو.

لومړنی مرحله یا طریقه:ـ

هغه مواد چې دوی زده کړي اویایې په یاد کړي دي باید هم یې ولولي او هم یې ښه تلفظ کړي دغه لوست یا ددیالوګ په ډول ترتیب شي اویا دی دیوې سلسلي عملي جملو په رنګ سره صورت ومومي او یا داچې یو ساده تمثلي کیسه دټولګي په شاوخوا کې چې پخوا زده کوونکو ورباندې بحث کړای وي په داسې حال کې چې تدریس شوې ترکیبي جملې هم پکې ترتبب او تنظیم شي ښوونکی باید زده کوونکي دیته مجبور کړي چې دزده کړای شوي شیان، نومونه،بې له دې چې شیانو ته وګوري نوم یې په درست تلفظ کړي. وروسته بیا هغه مواد دښوونکي له خوا په لوړ اواز ولوستل شي په داسې حال کې چې زده کوونکي ورته په دقت سره وګوري او ښوونکی لوست تعقیبوي وروسته دښوونکي تر لوستلو زده کوونکي په ګډه اواز سره همدې طریقې په لوستلو پیل کوي دا هم ممکنه ده چې وروسته تر دې عملې د یو بل ګروپ څخه په انفرادي ډول هیله وشي چې وواییې.

www.granwatan.com

دوهمه مرحله :ـ

ښوونکي او یا یوه ډله د ژبې ښوونکي په ښوونځي کې اشنا کلمې او راز راز ترکیبونه ترتیب کړي وروسته یې دیوه دیالوګ په شکل سره راولي په همدې ډول دزده کوونکو سره مرسته وشي چې دا نوې ترتیب شوي مواد چې ټول اشنا اومروج عناصر پکې راغلي وي ولولي.

دریمه مرحله :ـ

زده کوونکي دې د داسې موادو په لوستلو پیل وکړي چې په هغه کې ځیني نامانوسه (اشنا) کلمې او ترکیبونه پکې وي دا رنګه مواد د ښوونکي یوه کمیته ترتیبوي ، دلته دپام وړ خبره داده چې پدې متنونو کې اسان او ساده عبارات راغلي وي دزده کوونکو علاقه او دعمر درجه هم په نظر کې ونیولای شي د تجربې له مخې ثابته شوې ده چې که چیري (۳۰) اشنا کلمې تدریس شي نو باید چې یوه نوې کلمه پکې راشي پدې سویه کې یوه طریقه غوره شوې ده چې دګرامري لوستلو څخه یوه برخه دعملي کار لپاره وټاکل شي.

ځیني خلک دیوه ساده کلاسیکه او یا دیوې مجلې څخه د لوستلو یو عبارت ټاکي ځیني نور خلک څلورمه مرحله:ـ
شته چې هغوی له دې نظرې سره مخالفت لري ، دوی وایي چې زده کوونکو ته لاډیر بهتر مآخذ مارکیټونه ، بازار اود پیریدلو او پلورلو ځایونه دی. په ځانګړې توګه هغه زده کوونکي چې دوی د اصلي متن په لوستلو قدرت ونه لري او ددوی غوره مواد د تدریس لپاره مرتب مثال شي لکه ددریمې مرحلې مواد چې ولوستله شو.

پنځمه مرحله:ـ منحد شوي مواد اودکتابونو ټوله نړۍ باید دزده کوونکو په مخ و ارزه وي.
دا چې پنځمې مرحلې ته زده کوونکي څه وخت رسیږي ؟ په دې ډول وایي:
ځنې زده کوونکي شاید هیڅکله دې مرحلې ته ونه رسیږي. ځکه چې دوی په خپله مورنۍ ژبه کې هم دې مرحلې ته نه دي رسیدلي. ځیني زده کوونکي دي چې د عالي ښوونځي په کلني پروګرام کې رسیږي.

۱.هغه لوستل چې په ورځو ویشل کیږي د یوې ورځې یوه برخه ده په دوو یا دریو حصو ویشلی شي تر څو چې خپلو لارو چارو ته مختلف شکلونه ورکړي شي.
۲.د لوستلو دتشویق لپاره باید یو ډول طریقه پیدا شي چې دزده کوونکو ارزوګانې اوهیلې ددوی د تجربو په اساس په نظر کې ونیول شي. او که دغه لوست دیوې لویې کتنې یوه برخه وي نو دهغې کتنې په اساس دې ترتیب ونیول شي.
۳.د لوستلو هدفونه دې داسې ورته ووایي: څه کوي ؟ چې په راتلونکي کې به څه پیښنه وشي ، راځې چې ددې کار علت معلوم کړو. یا راشی چې په دې باره کې زیات معلومات لاسته راوړو.

د لیکلو تکړه توب

د انسانانو له خوا یو شمیر منل شوو حرکي سمبولونو (نښو) کښلو اورسمولو ته لیکل وایي.
هره نښه د یوه غږنمایندګي کوي چې په خپله یا دنورو نښو له ترکیب سره د بامفهومه صوتي غږونو نوروا حدونه او شکلونه جوړوي. دا کوچني واحدونه کلمې دي چې دشکلونو له ترکیب څخه یې عبارت او جملې جوړیږي.
دمورنۍ ژبې دلومړي درس څخه دلیکلو فعالیت او تکړه توب پیل کړي. زده کوونکي د کلمې لیکل په تخته کې مشاهده کوي اوښوونځی دلیکلو ځای دی.

www.granwatan.com

زده کوونکي د مورنۍ ژبې دا څلورم تکړه توب چې لیکل دي په ښوونځي کې زده کوي ماشومان دلومړۍ ځل لپاره د کلماتو لیکل د ګوتو په واسطه په هوا کې ، او همدارنګه د کلماتو لیکل په شګه او د میز په سر د ګوتو په واسطه لیکي او لیکل زده کوي او دا عمل څو څوځله تکراروي اوورو سته بیا په تختو او کتابچو کې لیکل شروع کوي.
چې اول د حروفو او اسانه کلماتو په لیکلو پیل کوي چې البته د ښوونکو په وسیله کورنۍ او د ټولګي دندي ورکول کیږي او ښوونکي د نوموړو وظیفو نظارت کوي او د زده کوونکو کورنۍ دندې ګوري او اصلاح کوي یې تر څو زده کوونکي د دې تکړه توب په زده کولو کې تشویق او راهنمايي شي.
ښوونکی کله چې د چارت ، فلش کارت او یا د تختې په مخ لیکل کوي نو باید ډیره پاملرنه ولري چې ښه ولیکل شي.
املا او انشا باید په نظر کې ونیول شي ، د دې د پاره چې د ښوونکي لیک د زده کوونکو لپاره سرمشق دی.
ښوونکی باید په لیک کې د زده کوونکو وده او پرمختګ په نظر کې ونیسی دلیکلو په وخت کې د ماشومانو کښیناستل د ځمکی پرمخ او د چوکۍ په سر وښودل شي تر څو ماشومان د ښوونکي دلارښوونې سره سم په ښه توګه په چوکیو او ځمکه کښیني او لیکل وکړي.
دلومړي ټولګي زده کوونکو عضلات په هغه اندازه چې لازم دی پرمختګ نه کوي.
له دې کبله حروف او کلمې په ښکلي لیک سره نه شي لیکلای نو لازم دی چې د غټو پنسلونو او د اسې کاغذونو چې دخط کشۍ مینځ کې یې فاصله زیاته وي ورته تهیه شي ترڅو زده کوونکي وکولای شي په هغه کې لیکل وکړي.
لیک یو بطي آموزش دی چې په یوه هفته ،میاشت حتی په یو کال کې نه زده کیږي.
روحیات پیژندونکي په دې نظر دي چې ماشومان باید مجبور نه شي که په کیڼ لاس لیک کوي خپلې رويې ته تغیر ورکړي. دغه ډول مجبوري د دې سبب ګرځي چې ماشومان په لیک کې کمزوري تربیه کیږي. باید ښوونکی د تشویق څخه کار واخلي تر څو زده کوونکی خپل دا عادت ترک کړي. دا کار د زده کوونکو په ګټه تماميږي.
لیکنه داسې یوه وسیله ده چې د هغې په مرسته سړی کولای شي خپله شخصي عقیده او فکر نورو ته څرګند کړي. که چیرې درس او لیکنه د زده کوونکو د ضرورت او علاقې سره سم وي ، ماشومان په اخیري اندازه د زیار څخه کار اخلي .
ښوونکی باید زده کوونکي پدې مطلب پوه کړي چې دلیک ستر اهمیت دې سره اړیکي پیدا کوي چې دبشریت ځانګړی تاریخ د لیک د تاریخ څخه پیل کیږي چې دبشر تمدن دلیک ژبرنده وي.
البته دا وروستۍ خبره درسته نه ده ، خو په عنعنوي توګه مؤرخین د لیک د پیدا ښت نه مخکې دورې ته لاد تاریخ نه مخکې دوره (ماقبل التاریخ دوره) وایي.
لیک د بشریت دفرهنګي موازینو په ساتنه او انتقال کې ډیر زیات ارزښت لري دنړۍ نامتو لیکوال دخپلو لیکنو په برکت نه یوازې د خپل عصر دخلکو سره خبرې کوي بلکې دراتلونکو نسلونو غوږونو ته هم خپل پیغام رسولی شي.
د روح پیژندونکو په عقیده د لیک په ښودنه کې باید دا لاندې ټکې په پام کې ونیول شي:
۱.پریږدئ چې زده کوونکي د لیکنې موضوع پخپله انتخاب کړي ، دخپل ذوق او علاقې سره سم مقاله ، شعر او کیسې یا ډرامې ولیکي.
۲.زده کوونکي ته دې دلیک په ښودلو کې ازادي ورکړل شي او ترممکنې اندازې پورې دې دفورمالیزو او شکل پرستۍ مخه ونیول شي.
۳- د ګرامر او املا په باب انتقادي ، افراطي بڼه دې نه غوره کوي.
۴.دلیک ښودنې ځینې قاعدې دې دضرورت په وخت کې په تطبیقي بڼه تشریح کړي.
۵.د لیکلو د سویې لوړول یوازې د ښوونکي دنده نه ده ؛ بلکې نور ښوونکي هم باید د خپلو کارونو په ساحه کښې زده کوونکي لیکنو او څیړنو ته وهڅوي.
۶.د لیکنې اساسي هدف دمفکورو انتقال دی. ښوونکي او زده کوونکي باید دغه اصل له نورو تکنیکونو څخه لومړی او مقدم وګڼي.
۷.کوم زده کوونکي چې په لیکلو کې تبارز وکړي دهغوی دتحسین او تقدیر دپاره دې لارې او چارې ولټوي.
په عامه توګه لیکل په دوه ډول دي:

www.granwatan.com

۱.تقلیدي لیکنه:چې دکتاب یا نورو لیکنو څخه لیکنه سرته رسیږي
۲.نوښتي یا ابتکاري لیکنه: د یوه شي حالت یا واقیعتونو په باره کې په خپله داشخاصو د ذهن،فکر او تخیل تصویرونه وي.
په زده کوونکو کې دلیکلو دمهارت د ودې ورکولو او پیاوړې کولو پر مهال ښوونکی باید لاندې ټکو ته پاملرنه وکړي:
۱.داسې لیکنه دې وشي چې لوستلونکی یې په اسانۍ سره ولوستلای شي.
۲.دهرې کلمې توری باید په خپل ځای کې څرګند او دلوستلو وړ وي.
۳.دټکو لرونکو تورو او کلمو ټکي باید په خپل مناسب ځای کې څرګند ولیکل شي ځوچې په لوستلو کې زده کوونکو ته تیروتنه رامینځ ته نه کړي.
۴.په هره جمله کې باید یوه یوه کلمه بیله،څرګنده او واضیحه ولیکل شي دبیلګې په ډول:
دا د دادا دام دی=دا.د.دادا.دام.دی
۵.زده کوونکی دې پر توره تخته لیکل شوې کلمې (ګراني او پیچلې) په کتابچو کې یا پر توره تخته مشق کړي.
۶.زده کوونکی دې ګټورې اونوې کلمې اودهغو ماناوې (له کتاب څخه برسیره) چې د ښوونکی په واسطه پر توره تخته لیکل شوې وي خپلو کتابچو ته ورسوي.
۷.زده کوونکي دې اصلاح شوې کلمې هم خپلو کتابچو ته ورسوي بیا د په ټولګي یا کور کې هغه څو ځله تمرین کړي.
۸.د زده کوونکو له خوا سرته رسیدلې تیروتنې دې تر هغه چې نور زده کوونکي یې د اصلاح کولو توان ولري ښوونکی نه اصلاح کوي.

دلیکلو لپاره ځینې تمرینونه:ښوونکی دې د کتاب له پیل څخه تر پای پورې د زده کوونکو دلیکلو دتکړه توب د پیاوړتیا له پاره دهغوی د سویې ،استعداد او علاقې سره سم زده کوونکو ته لاندنې یا نور ورته تمرینونه ورکړي.
۱.په داسې حال کې چې کتابونه یې تړلي وي ښوونکي یا زده کوونکي په خپله یو بل ته د ځینو کلمو املا وایي زده کوونکي یې پرتوره تخته یا کتابچو کې لیکي.
۲.ښوونکی متن پرتوره تخته لیکي یا په کتاب کې یوه برخه ټاکي بیا د زده کوونکو بیلو بیلو ګروپونو ته دنده ورکوي چې له هغې څخه د شیانو نومونه یا فعلونه یا صفتونه یا ضد کلمې یا هغه کلمې چې په ک یا بل کوم ځانګړي توري پیل شوي وي ورڅخه ولیکي.
۳.ښوونکی زده کوونکو ته عنوان،مثلا دخوړو نومونه،دمیو نومونه،دوږځو نومونه،دهیواد نومونه،دهغو کسانو نومونه چې په (م)پیل کیږي پر توره تخته لیکي ؛بیا له زده کوونکو غواړي چې هغوی له ځانه فکر وکړي او بیا دهغو اړوند نومونه ،کلمې ولیکي.
۴.ښوونکی یو شمیر کلمې ورکوي یا زده کوونکي ګروپونو کې یو بل ته ځینې کلمې وایي اودهغو په باره کې جملې جوړوي.
۵.ښوونکی یا زده کوونکي پخپله یو بل ته ځینې پاراګرافونه /جملې داملا په ډول وایي.
۶.زده کوونکو ته ځینې ګډې وډې کلمې ورکولی کیږي چې له هغو څخه مناسبې جملې جوړې کړي.
لکه: هلک ، دا ، سبق،وایي...
۷.د یوه پاراګراف دتنظیم لپاره ځینې ګډې وډې جملې ورکولی کیږي چې دمنطقي تسلسل په نظر کې نیولو سره هغه تنظیم وړاندې او وروسته کړي او یو بامفهومه عبارت ترې جوړ کړي.
۸.زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې لومړی یو ټاکلی عبارت /متن یا دخپلې خوښې یو عبارت یا متن ولولي او بیا دې په کتابچو کې په خپلو کلمو او عبارتونو سره د هغې مفهوم ولیکي.
۹.زده کوونکو ته دنده ورکوله کیږي چې پرته له دې چې کتاب بیا وګوري د هماغې ورځې ددرس مطلب یا لنډیز په خپله ژبه کتابچو کې ولیکي.
۱۰.زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې یو عنوان / موضوع پخپله خوښ کړي (یا ښوونکی عنوان /موضوع ورکول)
www.granwatan.com

بیادي دهغې په باره کښې څو منظمې او مرتبطې جملې ولیکي.
۱۱ـ زده کوونکو ته دنده ورکول کیږي چې په خپلو کتابچو کې پلار، خپلوانو او دوستانو ته لیک د ښوونځي او دلارې ته رفعه یا درخواست ولیکي.

تدریسي پلانونه

پلان په لغت کې تعبیر او اټکل ته وایي او په اصطلاح کې د یو کار او یا فعالیت سرته رسولو لپاره ذهني نقشې او تګ لارې ته پلان وایي.
درسي پلان یوه سیستماتیکه او منظمه تګ لاره ده چې دښوونکي او زده کوونکو ټول داسې فعالیتونه د سرته رسیدو په خاطره په درسي پلان (یو ساعته درسې پلان) کې د ښوونکي له خوا ځای کړای شوي وي.
د یوه مهال ویش له مخې وضعه شوی پروګرام په ښوونځیو کې عملي کیږي نو لوست دهماغه مظمون دمطالبو څخه تعلیمي واحد دی. چې پر همدې اساس هر لوست ځانګړې خاصې لري ، ښوونکی باید ددې مطالبو په ښه پوهولو او درک کولو کې د زده کوونکو سره زیات کوښښ او جدیت وکړي.
ښوونکي ته ضروري ده چې مخکې له تدریس څخه په دقیق ډول د پروګرام د هر لوست موقیعت د کال په اوږدو کې خپل ځان ته معلوم کړي. چې دهمدې کبله ښوونکی اړتیا پیدا کوي چې دخپل کار پلان جوړ کړي.
ښوونکی دخپل کار د پلان لپاره اړتیا لري چې په پلان کې تعلیمي نصاب ، دپروګرام مفردات د زده کوونکو لیاقت او سوه ، دتدریس نوي روشونه ، وخت او مهال ویش ،د ټولګي فزیکي وضع،موسم درسي کومکي مواد .... او ځینې نور ضروري اولازمي شیان په نظر کې ونیسي.
د اچې په عمومي توګه دهغو فعالیتونو دمجموعي له تصور څخه عبارت دی چې په راتلونکي کې عملي کیږي.په همدې اساس په عمومي ډول دتدریس په برخه کې له دریو ډوله پلانونه څخه زیات کار اخستل کیږي.

الف ــ طویل المدت پلان

:

هغه پلان دی چې د پروګرام ټولو عمومي موضوعګانو د سرته رسولو لپاره په کارلویږي او دیه تعلیمي کال د طرح شوو موضوعاتو د وخت تنظیم او نورې ضروري اړتیاوې یکې په نظر کې نیول کیږي. چې ښوونکی دغه پلان د کلني تقدیمي پلان په نوم پیژني او په لاندې ډول طرح او ترتیب کیږي

:

د کلني تقریبي پلان طرح او ترتیب

:

کله چې ښوونکی د خپل کلني کار پلان ترتیبوي باید د کال په موده کې ددرسي موضوعاتو اجرا او پرمختګ په نظر کې ونیسي ، رخصتي ، ددرسي ساعتونو شمیر ، علمي سیرونه،عملي کارونه په همدې ډول تولګي نه دباندې درسونه دمهال ویش او جنتري له مخې ښودل کیږي.
ددرسي موضوعاتو دتدریس وخت د کال په بهیر کې د پلان له مخې تعینیدای شي.
په لنډ ډول د کلني تقویمي پلان په ترتیب کې لاندې لاندې ټکي په پام کې نیول کیږي:
۱ـ په لومړي قدم کې دنوي تعلیمي کال دمهال ویش په اساس دمضمون ددرسي ساعتونو شمیر د ټاکل شوو ورځو سره

www.granwatan.com

په پام کې نیول کیږي.
۲.په دویم قدم کې ښوونکي ته باید د تعلیمي کال پیل او پای واضح وي. تعلیمي میاشتې باید مشخصي کړي او د ترتیب شوي جدول په مربوط ستون کې يې ولیکي.
۳.ښوونکی باید د څلورنیم میاشتنۍ ازموینې ،کلنۍ آزموینې، د دوبي او ژمي اونورو رخصتیو نیټې په نظر کې ولري.
۴.ښوونکی باید د خپلو درسي ساعتونو شمیر په میاشت او تعلیمي کال مشخص کړي.
۵.که چیرې د ښوونکي د تدریس ټاکلي نیټې د عمومي رخصتیو ورځو سره تصادف کوي ، باید ښوونکی یې یاداشت کړي ؛ په همدې ډول په تخمیني ډول د مشکلاتو ،ناروغیو اونورو اړتیاوو لپاره په تعلیمي کال کې وخت او موده په نظر کې ونیسي او د یو تعلیمي کال د درسي ساعتونو له اصل شمیر نه یې طرح کړي.
۶.د مشخصو ساعتونو شمیر د تعلیمي میاشتو او کال په اوږدو کې د تدریس لپاره په نظر کې ونیسي او د جدول په مربوطه ستون کې یې درج کړي. ښایي په ځینو میاشتو کې د رخصتیو له کبله د درسي ساعتونو شمیر کم او زیات شي.
۷.بیا د کتاب ټول مخونه په داسې ساعتونو وویشي او د هرې میاشتې د مخونو شمیر په مربوط ستون کښې ولیکي.
۸.په دې برخه کې هغه موضوعات چې غواړي چې په هره میاشت کې یې تدریس کړي د کتاب د مخونو او درسي ساعتونو په نظر کې نیولو سره په مربوط ستون کې ولیکي.
۹.وروسته په هره میاشت کښې د درسي موضوعاتو په ارتباط د تدریس لپاره درسي کومکي مواد او لوازم په پلان کښې ولیکل شي.
۱۰.د تدریس او زده کړې د ښه والي لپاره باید د موضوعګانو په ارتباط د تدریس مشخص اصول او روشونه په نظر کې ونیول شي.
د پورتنیو مطالبو د زیاتې روښانتیا لپاره د کلني تقریبي پلان نمونه چې د سړو سیمو د ښوونځیو لپاره ترتیب شوي په وروسته جدول کې تاسو ته وړاندې کیږي:
کلني تقریبي تدریسي پلان فورمه
د (   ) درسي ساعتونو د پاره د پروګرام مفردات.   مضمون (   ) ټولګی ( )

ګڼه	میاشتې	ساعتونه	د مضمون موضوعګانې	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	د تدریس میتودونه
۱	کب		په دې برخه کې د هرې میاشتې د درسي ساعتونو په اساس د تدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي.	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول د هرې میاشتې د موضوعګانو په ارتباط مخکې د مخکې باید پلان ګذاري شي.	ټاکلي اصول او میتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۲	وری					
۳	غوایی					
۴	جوزا					
	سرطان					

د سرطان له (۱۵) نیټې څخه تر (۳۰) نیټې پورې څلورمیاشتنۍ آزموینه وي؛ او د اسد د لومړې نیټې نه تر (۱۰) نیټې پورې د ګرمۍ په مناسبت رخصتي.

www.granwatan.com

ګڼه	میاشتې	ساعتونه	دمضمون موضوعګانې	دکتاب مخ	درسي مواد او لوازم	دتدریس میتودونه
۶	اسد		په دې برخه کې دهرې میاشتې ددرسي ساعتونو په اساس دتدریس لپاره موضوعګانې او عنوانونه لیکل کیږي.	په دې میاشت د کتاب څو مخه تدریس کیږي	درسي مواد او لوازم برابرول دهرې میاشتې دموضوعګانو په ارتباط مخکې دمخکې باید پلان ګذاري شي.	تاکلي اصول او میتودونه مخکې په نظر کې ونیول شي
۷	سنبله					
۸	میزان					
۹	عقرب					

دقوس دلومړۍ نیټې نه تر (۳۰) مې نیټې پورې کلنۍ ازموینه اخستل کیږي.جدي، دلو،د حوت تر ۱۵ نیټې پورې رخصت وي.

په همدې ډول ښوونکی باید دکلنې پلان د جوړولو څخه وروسته خپل موضوعي تقریبي میاشتنې پلان هم ترتیب کړي .

ښوونکی مجبور دی چې دهرې میاشتې لپاره ددرسي ساعتونو شمیر تعین کړي.
یعنې دکلنې پلان د ساعتونو له مخې دهرې میاشتې لپاره ساعتونه وټاکي.

ب ــ میاشتنې موضوعي تقریبي پلان :

ددې لپاره چې هر درسي مضمون د یو شمیر موضوعاتو څخه چې دهغوی محتویات په منطقي دول تسلسل پیدا کړي جوړ شوي. دا موضوعګانې چې په خپل مینځ کې منطقي ارتباط ولري په بیلو بیلو درسوکې مطالعه کیږي. خو دښوونکې لپاره پکار ده چې هرې میاشتې لپاره بیل بیل پلان هم جوړ کړي.
د تقریبي موضوعي پلان د جوړولو په وخت کې کولای شو چې لاندې مطالب په نظر کې ونیسو :
۱ـ په لومړي قدم کې دی جدول (د پلان فورم یا چوکاټ) ترتیب شي.
۲ـ د کلنې پلان دیوې میاشتې دمطالبو او موضوعاتو په نظرکې نیولو سره هماغه مطالب په څلورو اونیو وویشل شي .

۳ـ د یوې اونۍ ددرسي ساعتونو په نظر کې نیول سره دکتاب دمخونو له مخې دهماغو ساعتونو موضوعات تعین شي او په مربوط جدول کې دې ولیکل شي.
۴ـ د هماغو موضوعګانو دتدریس لپاره دې په هغو ساعتوکې درسي مواد او لوازم برابر او په نظرکې ونیول شي.
۵ـ د زده کړې دښه والي لپاره باید دتدریس اغیزمن اصول او لارې چارې مخکې له مخکې په نظر کې ونیول شي.

د پورته مطالبو په نظر کې نیولو سره د موضوعي تقریبي پلان نمونه په لاندې ډول وړاندې کیږي:

www.granwatan.com

دمیاشتني تقریبي موضوعي تدریسي پلان فورمه

د(   ) ساعتونو لپاره ، د پروګرام مفردات ،   مضمون(   ) ټولګی(   )

ګڼه	میاشت	اونۍ	عنوان	د کتاب مخ	درسي مواد او لوازم	درسي میتودونه
		لومړۍ	هره درسي موضوع د یوواحد درس څخه استازیتوب کوي		دنوموړو عنوانو لپاره درسي مواد او لوازم په نظر کې ونیول شي او ولیکل شي	دنوموړو عنوانونو په اړوند درسي مواد او لوازم مناسب اصول او لارې چارې انتخاب او ولیکل شي
		دوهمه				
		دریمه				
		څلورمه				

www.granwatan.com

ج ـ یو ساعته درسي پلان :

د موضوعي تقریبي پلان څخه وروسته ښوونکی دیوه درسي ساعت دپاره پلان جوړولو ته اړتیا لري.
څرنګه چې درسي پلان له یوې مرتبې منظمې امادګۍ څخه عبارت دی ، چې ښوونکی هغه مخکې له درس څخه تیاروي او په خپل ټولګي کښې یې تطبیقوي.
درسي پلان د ماشومانو په زده کړې اود ښوونکي په تدریس کې زیاتې اسانتیاوې برابروي.پخوا داسې تصور کیده چې ښوونه او روزنه یوازې ددرس وړاندې کول دي او ښوونځي هغه ځای دی چې دا درسونه پکې ورکول کیږي. کله تجربې مینځ ته راغلې دغې مفکورې ورو ورو تغیر وکړ. یعنې ښوونځي یوازې ددرس او دحقایقو ددرک کولو ځای نه بلکې داسې یو ځای دی چې د فکر کولو ، پوهیدلو ، پوهولو او راپوهول ، د ځان او نورو په وړاندې د مسولیت احساسول او داسې نورو د زده کړې لپاره زمینه برابروي.
زده کوونکو ته د جسمي ، ذهني او ټولنیزو مسلو له پلوه توجه او پاملرنه کیږي.
د ښوونکي له خوا لارښونه ، ترغیب او تحریک صورت نیسي ؛ تر څو زده کوونکي په خپله کار وکړي او په خپل ځان متکي شي.
ددې لپاره چې پورتني هدفونه په لاس راوړو باید د هر لوست لپاره درسي پلان جوړ کړو

د یوه درسي پلان اهمیت او ضرورت:

ددې لپاره چې تدریس په اغیزمن ډول سرته ورسیږي ؛ښوونکی باید د خپل درسي پلان طرح کولو کې لاندې ټکي چې د هغوی اجرا دتدریس په وخت کې ضروري دي ، مراعات کړي
دا ټکي د ښوونکي سره د درسي پلان په طرح کولو کې مرسته کوي:
۱.په یقین سره درسي پلان دهرې ورځې کار د یو معلوم هدف په لورې بیایي او دمطلوبو هدفونو د لاس ته راوړلو لپاره زیاته پاملرنه کوي ؛ او ښوونکی د تشویش او پراګندګي څخه ژغوري.
۲.درسي پلان په تعین سره دمختلفو درسونو په مینځ کښې ارتباط پیدا کوي ، په همدې ډول د موادو رابطه د درسي فعالیتونو سره ټینګوي او باعث کیږي چې ښوونکی په موضوع باندې حاکم اوسي ؛ تر څو ښوونکی ددرس له موضوع ونه وځي.

۳.د شاګردانو ترمینځ ځانګړې او فردي اختلافونو باندې اګاهي ولري او د پلان د ترتیبولو نه دمخه یې باید په پام کې ولري.
۴.ددرسي پلان د طرحه کولو نه مخکې ښوونکی حقایق او واقیعتونه ګوري ، خپل زده کوونکي پیژني ، پوهیږي چې زده کوونکي یې څه اړتیاوې لري ،نو ښوونکی ددغو اړتیاوو دپوره کولو لپاره تیاری نیسي او هغه په خپل پلان کې ځایوي او درسي لوازم او وسیلې برابروي.
۵.ښوونکی باید دتدریس په لازمو او ضروري تکتیکونو او پرنسیپونو کې وارد وي ترڅو درسي پلان طرحه په بریالۍ توګه سره سرته ورسیږي.

د یو ښه درسي پلان اساسي برخې:

په عمومي توګه په یوه درسي پلان کې دغه لاندې اساسي برخې شاملې دي:
۱.هدفونه:
۱.الف: اصلي او اساسي هدف
۱.ب: عمومي هدفونه
۱.ج: خصوصي هدفونه

۲.درسي مواد
۳.دتدریس لارې چارې او میتودونه
۴.ددرس موضوع
۵.دلوست دتطبیق مرحلې
۵.الف: د نوې لوست دپیل نه مخکې
ټولګي ته په سلام اچولو سره ننوتل ، دزده کوونکو سره احوال پوښتنه او دټولګي تنظیم او حاضري اخیستل.
کورنۍ وظیفه کتل او اصلاح کول،دتیر لوست پوښتنه ، د زوړ او نوي درس ترمینځ اړوندې ټینګول،دنوي درس معرفي کول اودنوي لوست پیل کول.

www.granwatan.com

۵ـب: دتدریس عملي جریان (دنوي لوست قدمونه او فعالیتونه) دښوونکې او زده کوونکو له خوا

د ښوونکي فعالیتونه: دزده کوونکو فعالیتونه:

۶ـ د نوي لوست ارزیابي

۷ـ نتیجه

۸ـ کورنی دنده

۱ـلومړی قدم....	۱ـلومړی قدم...
...قدم...	۲ـدوهم قدم ۲ـدهم
.... دریم قدم...	۳ـدریم قدم ۳ـ

۹ـ د پلان تغیر اونوي وړاندیزونه

د هر ښوونکي لپاره د یو درسي پلان په جوړولو کې د پورتني مطالبو رعایت کول ضروري اولازمي ګڼل کیږي

.

www.granwatan.com